Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka 7 din

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 7. | NOVO MESTO, 15. FEBRUARJA 1952 | ČETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN | IZHAJA VSAK PETEK

ZGODOVINSKI DNEVI IZ NOB naj postanejo naši prazniki

Bliža se sedmo leto, odkar smo se osvobodili okupatorjev in njihovih pomagačev — domačih izdajalcev. Hitro so minila ta leta. V prvem času po vojni je bilo povsod veliko razpravljanja o vojnih dogodkih. Kje si bil med vojno, kaj si delal? Tako so se pogovarjali možje in žene. Prenekatera partizanska mamica je silno rada pripovedovala — in še danes ti pove — kako je bilo v letih narodnoosvobodilne vojne. Toliko in tolikokrat je odpirala vrata partizanom, jih nasitila, pogostila kar je hiša premogla, če pa ni bilo ničesar v shrambi, vsaj topla beseda ni izostala. Ko smo bili lani na partizanskem pohodu, so v podgorjanskih vaseh drli ljudje iz hiš. Prenekatera mati je pred domom dejala: »Joj, fantje, saj ste prav taki kakor partizani! Kako lepo je bilo takrat...«

Da, res. Lepo je bilo takrat — navzlic vsem strahotam vojne in okupatorjevega besnenja smo bili borci in ljudstvo povezani s tisočerimi vezmi, združeni v veselju in nevarnostih, boju in pričakovanju svobode. V letih po vojni, predvsem po letu 1947, je v naših pogovorih razumljivo prevladovalo razpravljanje o gospodarskih vprašanjih. Petletni plan zahteva od vsakega našega državljana, da po svojih močeh prispeva delež za ustvaritev socialističnega gospodarstva. Letos, ko bomo dokončali prvo Titovo petletko, bomo praznovali 11 leto ljudske vstaje, hkrati pa tudi sedmo leto osvoboditve. Zato si moramo priklicati v spomin vso lepoto in gorje let narodnoosvobodilne borbe.

Na Dolenjskem ima vsaka vas svoje značilnosti iz let NOB. Lepo in prav bi bilo, da bi naše vasi ali pa celi predeli letos ob takih zgodovinskih dnevih kot so n. pr. množični odhod vaščanov v partizane, prvi prihod partizanov v našo vas ali kraj, osvoboditev mesta, trga ali vasi, večje borbe s sovražniki, ustanovitev prvega Narodnoosvobodilnega odbora ali mladinskega aktiva, skojevske grupe, celice Partije, streljanje talcev, izseljevanje ljudi v internacijo itd., da bi torej ob takih dnevih priredili vaške praznike. Ti prazniki naj bi imeli vesel, živahen značaj. Obudili nam bodo spomin na NOB, na naše žrtve in trpljenje, hkrati pa nas bodo krepili v zavesti, da smo izbrali pod vodstvom naše Partije, čvrsto zbrani v vrstah Osvobodilne fronte, že leta 1941 pravo pot in da njej navzlic vsem težavam zmagujemo.

Mladinske organizacije naj bi pod vodstvom partijske organizacije in sporazumno ter s pomočjo vseh organizacij, društev in organov oblasti pripravile lepe kulturne programe za tak vaški oz. trški praznik. Mladina predvojaške vzgoje bi s pomočjo članov Zveze borcev priredila manevre, strelska družina tekmovanje v streljanju in pod. Če je vaški praznik — spomin na NOB — v poletnem času, ga bomo morda združili s tekmovanjem koscev, grabljic, žanjcev, ali pa spet morda s konjskimi dirkami, tekmovanjem kolesarjev, motoristov, s plavalnimi tekmami, igranjem odbojke in raznih drugih športnih prireditev. Ves kraj naj bi pripravil pohod v bližnje najbolj znane partizanske kraje, tam priredil partizanske mitinge, obiske grobov, spomenikov NOB itd. Oblik in načinov za to ne manjka, treba se je dobro pogovoriti — in zajeti k sodelovanju vse organizacije in društva.

Res smo še sredi zime. Prav zdaj pa je pravi čas, da se na sestankih pogovorimo o tej delavnosti naše Fronte. Govoriti, da Fronta na vasi nima kaj delati, je velikanski nesmisel. Tisoč velikih in drobnih nalog je pred nami. Prirejanje vaških praznikov, njihova pravilna izbira, vsakoletno dostojno in kar najbolj slavnostno proslavljanje spada med resne in zgodovinsko pomembne naloge frontne organizacije. Partijske in frontne organizacije naj zato povsod zbujajo pri ljudeh smisel za izbiro in proslavljanje teh vaških praznikov. Poskrbimo, da se bodo naše organizacije z vnemo lotile tega dela, da bo že letos vsaka naša vas imela svoj praznik, ki bo temeljil na zgodovinskih dogodkih iz let narodnoosvobodilne vojne. Vse množične organizacije v vasi, trgu ali mestu pa naj vse svoje delo usmerjajo že zdaj v priprave na krajevni praznik. Pred nami je 27. april, 1. maj, 22. julij, 29. november, 22. december in razni drugi prazniki ter spominski dnevi. Vsak naš kraj pa naj vplete med te zgodovinske dneve tudi svoj dan, ki bo nam in zanamcem živ opomin, da nam je bila in nam mora biti ljubezen do svobode in domače zemlje najdražje na svetu.

Ludvik Kebe

Od tedna do tedna

Sredi velikih dogodkov po svetu vsaj mi ne smemo prezreti nečesa, kar sicer ni mogoče šteti med najbolj važna mednarodna vprašanja, je pa po raznih znamenjih značilno in vzbuja zaskrbljenost: proces proti bivšim partizanom v Lucci v sosednji Italiji. Proces traja že četrti mesec in pred nekaj dnevi je javni tožilec končal svoj obtožilni govor, ki ni trajal nič manj kakor sedem dni. Na koncu svojega govora je javni tožilec zahteval kazni za 52 bivših partizanov-garibaldincev od 24 do 30 let ječe. Garibaldinci so obtoženi za kriminal, ker so se borili proti fašistom in njihovim pomagačem, takoimenovanim ozopovcem. V najtežjo pregreho pa jim štejejo, da so sodelovali s slovenskimi partizani, češ da je bilo to »izdajstvo domovine«. Točneje bi se lahko izrazili, da boli italijanske šoviniste to, da so italijanski partizani nastopili proti fašizmu in s tem proti imperialistični italijanski politiki, ki je nenasitna in neprestano izteza svoje dolge prste po naši zemlji.

Italijansko sodišče je s procesom napadlo osnovna načela, ki so ustvarjala povojni svet, ker sodi borce proti fašizmu, za katere je bilo posebej določeno, da so zavezniški vojaki in jih nobeden ne sme zaradi bojnih akcij zasledovati.

Ta proces pa bo po svojem protidemokratičnem bistvu še bolj značilen, če mu postavimo ob stran dogodek, ki ga je tisk pravtako zabeležil zadnje dni. V službo v italijansko vojsko so zopet sprejeli generala Gambaro, ki je bil šef italijanskega korpusa v Ljubljani, prej pa je bil še vodja italijanskega fašističnega korpusa v Španiji. Za njegove zločine so mu kot odškodnino za plačo od julija 1945 do danes izplačali še okrog deset milijonov lir. Vse to so vznemirjujoče vesti, ki kažejo, da gre današnja Italija staro pot in ta pot je povzročila že mnogo gorja.

V zadnjih dneh po svetu zopet živahno pišejo o raznih političnih akcijah in izjavah v zvezi z bližnjim zasedanjem Sveta atlantske zveze v Lisboni. Predvsem v francoskem parlamentu je bila zelo burna debata zaradi Nemčije, oziroma zaradi izjav zahodnonemškega kanclerja Adenauerja, ki je z zahtevo po sprejemu Zahodne Nemčije v Atlantski pakt kot enakopraven partner in s protestom proti vmešavanju Francozov v zadeve Posarja povzročil pravo politično burjo. Vladni krogi Zahodne Nemčije se pač zavedajo visoke cene svojega razvitega gospodarstva, spodbuja pa jih še ameriška nestrpnost, da bi v oborožitvi Zahodne Evrope tudi Nemci dali čim večji delež. Nastalo je že vprašanje ali »Wehrmacht«, to je samostojna nemška vojska, ali oboroženi Nemci, člani evropske vojske. Posebno skrbi to vprašanje Francoze, kar je razumljivo, če upoštevamo zgodovino zadnje dobe. Če razvoj nemškega vprašanja zavzema oblike, v katerih so elementi, ki povzročajo vedno večje pomisleke v svetu, potem je treba to nedvomno pripisati napetemu položaju v Evropi zaradi grabežljive politike Moskve, ki se pač noče odreči svojim imperialističnim pozicijam in s tem pomaga, da tudi stari militaristi zopet prihajajo do veljave v skupnih zahodnih obrambnih naporih.

Dogodkom zadnjih dni pa je treba prišteti še razvoj na Koreji, kjer je ostalo pravzaprav odprto samo še glavno vprašanje: severnokorejsko-kitajska zahteva, da ne bodo podpisali premirja prej, dokler ne bo sklenjeno sklicanje konference, ki bo reševala vsa Daljnovzhodna vprašanja. Stara pesem. Zopet se je pokazalo, da služi korejska fronta predvsem za pridobivanje kitajsko-ruskih pozicij na Daljnem vzhodu. To pa pomeni, da je do miru na Koreji skoraj pravtako daleč kot pred meseci, kajti konferenca bi morala reševati vprašanja Formoze, zopetne uveljavitve Japonske itd. Moskva bi rada dosegla, da bi imela Mao Ce Tungova Kitajska — seveda samo kot ubogljiv satelit — večjo besedo na Daljnem vzhodu in bi bil tako razširjen moskovski vpliv tja, kjer je precej izgubil na veljavi. Temu nasproti pa se postavlja prenapeta politika nekaterih krogov v Ameriki, ki si žele razširitev vojnih akcij na Mandžurijo. Nasprotja so torej tako močna, da bo le težko prišlo v kratkem do rešitve bolečega korejskega vprašanja.

Tretji teden že počiva Novo mesto pod belo snežno odejo

Za obnovo in nadaljni razmah Novega mesta

V prostorih sindikalnega doma v Novem mestu je bilo 8. februarja V. redno zasedanje Mestnega ljudskega odbora. Navzoči člani so pregledali sklepe zadnjega zasedanja in ugotovili, da so le-ti bili v glavnem izpolnjeni.

Po gospodarsko političnem referatu, ki ga je podal predsednik MLO tov. Jože Udovič, so pričeli člani MLO živahno diskutirati. Tovariš Adam je obrazložil stanje in delo Uprave mestnih nepremičnin. Stavbe in stanovanja, ki spadajo pod to upravo, so v zelo slabem stanju in nujno potrebne popravila. Tov. Komelj je predlagal, naj bi čimprej začeli s popravilom Križatije in obnovili vsaj šest sob, v katerih bi se naselila Študijska knjižnica. Tov. Milka Kolenc je poudarila, da mora MLO do določenega roka zgraditi mestno klavnico, urediti sejmišče pri Ločenski cesti, začeti z novo pekarijo in preseliti mlekarno.

Največ vprašanj je bilo postavljenih zaradi mestnega vodovoda. Tov. Mirtič je podrobno razložil vsa pereča vprašanja, ki zadevajo vodovod in potrošnike, tov. Udovič pa je predlagal, naj Uprava vodovoda izdela načrt za obnovo vodovoda in ga predloži v odobrenje Upravi za hidrotehniko v Ljubljani.

Sadno drevje v območju MLO je skoraj popolnoma uničeno, ljudje pa se škropljenja otepajo, češ da je predrago. Kako velika je nevarnost popolnega uničenja sadnega drevja, je prepričljivo prikazal tov. Malasek.

Odborniki so precej razpravljali tudi o modernizaciji in dograditvi ceste. Večina članov je bila za to, da vsa dela nadaljuje režijski odbor pri MLO, ker bi dela na ta način bila dosti cenejša. Kritizirali so delo gradbenega podjetja »Pionir«, ki ni izpolnilo pričakovanj MLO pri delu na cesti.

MLO je sprejel nato več odlokov o prekrških zoper javni red in mir, o vzdrževanju snage in kulturnega izgleda Novega mesta, o organizaciji živilskega trga in določitvi tržnega reda ter o hišnem redu in spremembah nazivov nekaterih podjetij.

Na podlagi diskusije so bili sprejeti sklepi o nadaljevanju del na cesti, ureditvi vodovoda, popravilu poškodovanih cest, realizaciji gradbenega plana, ureditvi Križatije, premestitvi sejmišča in podobno.

Pred zaključkom je tajnik OLO tov. Perc kratko analiziral delo skupščine in povabil člane k resnemu delu za izpolnitev sprejetih odlokov in sklepov.

BREZ SODELOVANJA STARŠEV ne bo boljših uspehov v šolah

Ljudska oblast je na začetku letošnjega šolskega leta sprejela nekaj važnih ukrepov, s katerimi je hotela povečati prizadevnost posameznih dijakov srednjih šol pri učenju in hkrati tudi povečati odgovornost staršev za vzgojo in učenje svojih otrok. Predvsem je bil važen ukrep o podeljevanju štipendij, ki je znatno omejil število štipendistov, ker zahteva, da smejo dobiti štipendije samo resnično potrebni dijaki, ki pa morajo izdelati s prav dobrim ali pa odličnim uspehom. Drug važen ukrep Min. za prosveto zahteva izključitev dijakov iz gimnazije, ki ne pokažejo ob prvem polletju zadovoljivega uspeha. Poleg organiziranega šolskega dela, ki mora z neprestano kontrolo prisiljevati dijaka k rednemu učenju, so gornji ukrepi pokazali na novomeški gimnaziji posebno v višjih razredih nekaj dobrih rezultatov, ki se kažejo na zunaj v odstotkih učnega uspeha. Tako je lansko leto ob polletju izdelalo v višjih razredih samo 50 odstotkov, letos pa je ob prvem polletju uspešno izdelalo v višjih razredih 60,40 odstotkov dijakov. V nižjih razredih, za katere gornji ukrepi ne veljajo, pa se je uspeh izboljšal komaj za nekaj desetink odstotka.

Profesorski zbor je opazil, da letošnji prvošolci nekoliko laže vozijo kot prejšnja leta. Sklep lanskoletne okrajne konference prosvetnih delavcev, ki govori o tem, da naj bo ocenjevanje v četrtih razredih osnovne šole strogo in objektivno, je precej pomagal. Branje, ki je bilo vsa zadnja leta v prvi šoli zelo slabo, je letos nekoliko boljše. Prvi razredi so v celoti izdelali s 50 odst., I. c, ki je tudi v disciplini najboljši, pa je pokazal 75 odstotni uspeh. Starši otrok tega razreda se polnoštevilno udeležujejo roditeljskih sestankov in to se tudi pri učenju pozna. Nikakor pa ni zadovoljiv uspeh nižje gimnazije v celoti, saj je izdelalo samo 48,70 odstotka. Posebno slabo vplivajo na delovno disciplino tisti dijaki, ki obiskujejo gimnazijo samo zato, da izpolnijo osemletno učno obveznost — šola pa jim je deveta briga. To so vsi tisti, ki so imeli ob polletju v knjižicah po tri, štiri, pet in več nezadostnih. Takih dijakov pa je v nižji gimnaziji od 425-tih kar 86. Starši se bodo morali bolj zavzeti za učenje otrok, kajti po novih zakonih morajo imeti tudi obrtniški vajenci vsaj tri gimnazije. Vzporedna nedisciplini pri učenju je tudi nedisciplina pri izpolnjevanju hišnega reda in tako dalje. Zato imamo v nižjih razredih kar 37 različnih ukorov.

V višjih razredih je uspeh zadovoljiv. Med dijaki, ki so najmanj delali v prvem polletju, so dijaki V. b razreda in pa osmošolci. Profesorski zbor je izključil zaradi slabega učnega uspeha petošolca, ki je imel same nezadostne ocene razen v predvojaški vzgoji in telovadbi. Če pa bi bil v veljavi že zakon, ki ga pripravlja zvezna vlada o tem, da morajo višjo gimnazijo zapustiti dijaki, ki imajo več kot štirj nezadostne rede, bi bili izključeni štirje dijaki našega zavoda.

Posledica lahkomišljenosti je nezadosten uspeh v osmem razredu. V osmem razredu so kar štirje dijaki, ki imajo več kot 4 nezadostne ocene, devet dijakov od 26 pa ni izdelalo. Vse kaže, da imamo v tem razredu nekaj dijakov, ki jim je lahkotno življenje ljubše kot resno delo. Prav zelo se bodo morali oprijeti učenja, kajti zrelostni izpit se bliža in marsikdo bo svojo neresnost obžaloval, ker bo moral razred ponavljati, ali pa bo padel pri maturi, česar se bo kesal vse življenje.

V prihodnjem tednu bodo razredniki povabili starše svojih dijakov na pogovor o učenju, disciplini in o vsem, kar so opazili. Upajmo, da se bodo teh sestankov udeležili prav vsi starši, tudi tisti, ki doslej na šolo niso prihajali. Skupni napori bodo prav gotovo pomagali pri vzgoji otrok, pa tudi uspehi bodo boljši, česar se bodo veselili vzgojitelji in starši.

Ab.

5500 milijonov frankov pomoči bomo dobili od Francije

V petek je francoska narodna skupščina izglasovala s 517 glasovi proti 101 glasu, da se odobri kot pomoč Jugoslaviji kredit v znesku 5 in pol milijarde francoskih frankov. Ta vsota predstavlja 12 % skupne pomoči, ki so jo zajamčile lani v maju vlade Amerike, Anglije in Francije Jugoslaviji. S tem denarjem bo krit program francoskega izvoza v Jugoslavijo.

Kmetijska zadruga na Dvoru - vzgled zadružnikom

Lani 18 milijonov dinarjev prometa v petih odsekih

Že od nekdaj so bili na Dvoru pri Žužemberku pametni in preudarni gospodarji. Posebno ponosni so Dvorčani na svojo kmetijsko zadrugo, ki stoji v resnici na trdnih nogah in služi vsem svojim članom. Uspehi dvorske splošne kmetijske zadruge so res lepi in kar kličejo po vzgledih v tistih zadrugah, v katerih upravni odbori, poslovodje in nameščenci nekako ne morejo ali pa ne znajo premagati mrtvila v raznih zadružnih odsekih in pod.

Kmetijska zadruga na Dvoru ima lesni odsek, katerega vodi sposobni poslovodja tovariš Može. Po vsej Suhi krajini kupuje od kmetov velike količine drv, železniških pragov in pod. Navzlic težkočam, ki jih je lani odsek imel, so bile naloge po količinah in izbiri lesa izvršene. Lesni odsek je v veliki meri pomagal zadrugi do lepega dobička, saj ga bo okoli 800.000 din. Nov tovorni avtomobil, ki ga bo zadruga na Dvoru letos kupila, bo koristil vsem zadružnikom Suhe krajine.

Eden izmed najbolj delavnih odsekov v zadrugi je trgovski odsek, ki ga vodi tovariš Podoreh ali »naš Johan«, kakor mu pravijo zadružniki. Je star trgovski »maček«, da mu ga ni para. Poln je življenjskih izkušenj in trgovske prakse, vedno nasmejan, šegav, uslužen in nadvse priljubljen pri ljudeh. Vse obveznosti zadružne trgovine vedno presega.

Lepo uspeva zadružni strojni odsek. Da so dvorski zadružni gospodarji podjetni, nam pove n. pr. dejstvo, da so z žago cirkularko žagali drva tudi v lanski mlačvi so po vnaprej določenem načrtu pravočasno omlatili vse žito. Z izredno prožno organizacijo dela so si ustvarili potrebne dohodke in zagotovili nadaljnje uspešno delo odseka.

Brez dobička ni tudi živinorejski odsek, prav tako pa se je izkazal najmlajši, kovaški odsek. Pokazalo se je, da je prav kovaški odsek izredno koristen in potreben zadružnikom. Že od nekdaj so slovele motike dvorskih kovačev po vsej Dolenjski; posebno slavo so imele motike za okopavanje vinogradov in vejniki (kljukci). Delavnica izdeluje zdaj tudi razno poljsko orodje, krampe, sekire, kopače in drugo kmečko orodje.

O delavnosti zadruge na Dvoru naj govorijo številke: 18 milijonov dinarjev so imeli lani prometa vsi njeni odseki! Za malo zadrugo je to izreden uspeh. Zadružniki na Dvoru pa z doseženimi uspehi še niso zadovoljni. Letos si hočejo ustanoviti še krojaški, šivilski in čevljarski odsek. Dobro so organizirali zimsko škropljenje sadnega drevja.

Kaj nam lahko pove kratek, še daleč ne popoln pregled zadružnega udejstvovanja na Dvoru? Potrjuje nam, da povsod tam, kjer vlada složnost v skupnem prizadevanju za napredek, združena z zmožnostjo in voljo do dela, morajo biti tudi uspehi. Zadružniki na Dvoru so zato lahko v resnici ponosni na kmetijsko zadrugo, saj je res — njihova.

H. S.

V Št. Jerneju dobro gospodarijo

Pred dnevi so na prvem letošnjem zasedanju KLO v Št. Jerneju slišali zanimiva poročila o krajevnem gospodarstvu. Predsednik tov. Stane Kušljan nas je seznanil s perečimi vprašanji krajevnega gospodarstva. Med drugim je omenil, da je bilo lani popravljenih 14 km potov, za kar so uporabili nad 2000 kubičnih metrov gramoza. Očiščenega in poškropljenega je bilo zelo veliko sadnega drevja. Obširno tajniško poročilo je podal tajnik tov. Tone Koretič. Poročal je o odmeri davkov, uresničenju raznih planov, o dohodkih in izdatkih ustanov, kraj. podjetij itd. Mesarija in kino-podjetje je aktivno, krajevna žaga pa je bila dana v zakup zadružnemu skladu. Lani so imeli tri zbore volivcev, 20 sej (najredneje so se jih udeleževali odborniki Martin Pavlin, Ignac Oblak, Ignac Prah in Franc Jordan) in dve zasedanji KLO. Žal sveti državljanov in množične organizacije niso sodelovale s KLO tako kakor bi bilo treba.

Odbor v Št. Jerneju je lani moral prehroditi precej težav, vendar pa se je večina odbornikov s predsednikom in tajnikom vred zavedala svojih odgovornosti pred ljudstvom.

O stanju šolstva je poročal odbornik Marinič. Osnovno šolo obiskuje 365 otrok, od teh 208 dečkov in 157 deklic, nižjo gimnazijo pa 66 dijakov in 104 deklice. Večina dijakov je uspešno končala pouk v I. polletju. Zasedanje je sklenilo predlagati okrajnemu ljudskemu odboru ustanovitev otroškega vrtca s kritjem materialnih izdatkov. Omenjen je bil velik uspeh gospodinjskega tečaja, ki ga vodi z veščo roko učiteljica tov. Škerletova. Ravnatelj nižje gimnazije se je zahvalil KLO za vzorno sodelovanje med šolo in ljudsko oblastjo, katerega bi lahko posnemali v marsikakšnem dolenjskem krajevnem odboru!

Poverjenik za komunalne zadeve tov. Peter Durjava je poročal o ureditvi vodnjaka na trgu, ki je bil obdan s okvirom, o ureditvi trga, popravilu mrtvašnice itd., tov. Oblak pa je seznanil člane KLO s težavami, ki jih je imel pri delitvi živilskih nakaznic. Zasedanje je nato sprejelo sklepe o obnovi starega sejmišča, o popravilu vaških potov, ureditvi gramozne jame in o obveznem čiščenju in škropljenju sadnega drevja. — n.

Za naše kmetijstvo 6 milijard dinarjev

Zvezni Gospodarski svet je sklenil, da se znižajo cene kmetijskih strojev za približno 40 %, cene umetnih gnojil za približno 43 %, cene rastlinskih zaščitnih sredstev za 33 %, cene goriva za 51 % in cene konopljinega veziva »Sisal« za približno 30 % v sorazmerju z njihovimi ekonomskimi cenami. Tako bo država dala kmetijstvu več kakor 6 milijar dinarjev in s tem občutno pomaga pri nadaljnjem razvoju kmetijske dnje in našega zadružništva

Kratke vesti

Beograd. — *Nove predilnice bodo začele obratovati.* V kratkem bodo začeli montirati stroje v novih predilnicah v Sinju, Prištini, Štipu in Bijelem polju pri Mostarju. Stroje je dobavila angleška tvrdka Platt iz Oldhama. Z novimi predilnicami bo naša tekstilna industrija mnogo pridobila in bo zmanjšano nesorazmerje med številom tkalnic in predilnic. Pred vojno niso gradili predilnic, ker so bile tkalnice bolj donosne, toda tekstilna industrija ni samostojna, če nima razen tkalnic tudi ustrezajočega števila predilnic. Tako bomo izlečili sedaj staro rak rano naše tekstilne industrije.

Opatija. — *Pretekle dni so se tukaj mudili srbski zadružniki,* ki so si ogledali razna podjetja in zanimive kraje v Sloveniji in Hrvatski. Polni novih vtisov in prevzeti od naravnih lepot so se vrnili v svoje kraje, kjer bodo že v nekaj tednih pričeli s še večjim veseljem delati za novo setev.

Beograd. — *Nova uredba o delovnih knjižicah.* Zvezna vlada je izdala novo uredbo o delavskih knjižicah, po kateri morajo imeti vse osebe v delovnem razmerju delavsko knjižico. Z natančnimi določili o vpisih in obvezni predložitvi knjižice pri nastopu službe bodo omejili »preseljevanje« iz službe v službo.

Zagreb. — *Za naočnike ne bomo več v zadregi.* Povojna leta smo bili večkrat v zadregi za naočnike. Ker stekla zanje, ki ga je treba posebej pripravljati, nismo izdelovali doma, smo bili vezani na uvoz. Zdaj pa je zagrebška tovarna »Optika« prevzela nalogo, da bo začela izdelovati steklo za očala. Uredili so že posebne električne peči in ter stroje za brušenje in poliranje. Že letos bo tovarna izdelala okoli 700.000 stekel za očala. Ker jih potrebujemo doma le okoli 500.000 letno, jih bodo tudi izvažali. Če bodo izdelki kvalitetni, bo tovarna imela v inozemstvu takoj dovolj odjemalcev, ker je po optičnem steklu povsod veliko povpraševanje.

Celovec. — *Avstrijske oblasti imajo za Koroške Slovence le prazne obljube.* Slovenska prosvetna zveza na Koroškem je v neštetih vlogah zahtevala od avstrijskih oblasti, da priznajo slovenskemu šolstvu tiste pravice, ki jih ima tudi v najbolj zaostali državi manjšinsko šolstvo. Na vse te vloge je Zveza dobila doslej le en odgovor in sicer ji je sporočil bivši prosvetni minister pred svojim odstopom, da so za te zadeve merodajne koroške deželne oblasti. Ta odgovor potrjuje, da imajo avstrijske državne oblasti za Koroške Slovence le prazne obljube, kadar bi bilo treba te obljube spremeniti v dejanja.

Kdo se lahko pomeri z zadružniki v Veliki Loki?

USPEH, KI JE ZGOVOREN DOKAZ PREDNOSTI SOCIALISTIČNEGA GOSPODARSTVA

V četrtek 7. februarja so zadružniki v Veliki Loki imeli tretji redni občni zbor. Pregledali so svoje delo v preteklem letu in ugotovili, da so dosegli tako lepe uspehe, da so z njimi lahko zadovoljni. Izvolili so nov upravni odbor, sprejeli gospodarski račun za leto 1952 in več sklepov, na podlagi katerih bodo delali v bodoče.

Napis: »Živel največji praznik zadružnikov!«, nas je pozdravljal že od daleč. Pred prijazno hišo zadružnika Bizjaka sta bila postavljena dva mlaja in med njima parola. V prostorni Bizjakovi kuhinji so se pridno sukale zadružnice in pripravljale zadružnikom in gostom topel zajtrk.

Že dobro uro pred pričetkom občnega zbora so se pričeli zbirati zadružniki okrog tople peči. Ko so prišli še gostje z okraja, so praznično oblečeni zadružniki počasi, a nekam svečano posedli po stolih. Predsednik Darko Gorc je pričel zborovanje. Za delovnega predsednika je bil soglasno izvoljen Anton Lavriha.

VSAK ZADRUŽNIK JE ZASLUŽIL NA DAN PO 328 DIN

»Mnogo truda in napora smo vložili v delo za izpolnitev vseh naših nalog,« je dejal v poročilu predsednik zadruge tovariš Gorc, »zato tudi uspehi niso izostali.«

Skupno je bilo opravljenih 9038 delovnih ur. Svoje obveznosti so člani častno izpolnili. Delovna disciplina je bila dobra, zato je letos tudi izostala kritika iz leta 1950, ko zaradi slabe delovne discipline niso bili okopani vinogradi.

Z zanimanjem smo poslušali predsednika, ko je našteval, kaj vse je zadruga pridelala. Skoraj 31.000 kg žit, 1600 kg industrijskih rastlin in 1125 kg lanene slame; pridelek krompirja je bil rekorden, saj so ga pridelali kar 132.000 kilogramov. Tudi povrtnin so pridelali precej, kar jim je vrglo lep zaslužek. Krmnih rastlin je bilo nad 288.000 kg, zraven tega pa so pridelali še precej vinogradniških in sadjarskih kultur. Semen imajo za prvo silo kar dovolj. V začetku leta 1951 so imeli v zadrugi 62 glav živine. Med letom so imeli prirastka 16 telet, plemenskega bika pa so kupili. Nekaj od tega so prodali in zaklali za lastne potrebe, tako da imajo sedaj 56 glav same dobre plemenske živine. Svinjereja napreduje, vendar pa je bila vzreja pitancev prepočasna.

»Navzlic nekaterim pomanjkljivostim so se naši uspehi v primeri z letom 1950 znatno dvignili predvsem zaradi tega, ker smo prevzeli razmnoževanje semenskega krompirja. To nam je sicer dalo obilo dela, a tudi lep zaslužek,« je nadaljeval tov. Gorc. Začudeni smo poslušali, kakšne dohodke je imela zadruga. Dohodki celotne proizvodnje v letu 1951 so znašali 6,880.263 dinarjev, izdatki pa znašajo 2,637.406 dinarjev. Končni kosmati dobiček znaša 4,242.857 din. Od tega so oddvojili za razne sklade, prispevek zadružnemu skladu, davek na dohodek in nagrade, znesek 509.548 din. V investicijski sklad so namenili 1,126.701 din. Od ostanka so odračunali še dva odstotka za zadružni sklad, tri odstotke za davek na dohodek in 5000 din za nagrade. Za delitev na delovne dni med zadružnike je ostalo še 2,964.464 din ali 69,88 % od skupnih dohodkov. Tako je vsak zadružnik prejel za vsak delovni dan po 328 din.

Plan kapitalne gradnje ni bil obsežen, vendar so zgradili dve gnojišči, shrambo za žito in drvarnico, v svinjake pa so napeljali vodo. Letos bodo zgradili remize za stroje in vozove in popravili kozolce.

Med letom so zadružniki iz skupnega sklada dobili že 15.336 kg belih in 3000 kilogramov ostalih žit. Mesa je bilo razdeljenega 454 kg, masti 46 kg, prašičev 654 kg, 186 litrov mleka, 1390 kg krompirja, 265 kg sladkorja, 183 kg olja, pa še vino, grozdje, usnje za čevlje itd. Vse to so dobili zadružniki iz domačega skladišča, zraven tega pa so precej pridelali tudi na ohišnicah. Lačen ni bil in ne bo v zadrugi nobeden. Obratnega kredita zadruga ni rabila, ker je skozi vse leto imela pri Narodni banki dobroimetje v povprečni višini 500.000 dinarjev.

SKORAJ VSI SO PRESEGLI DELOVNE OBVEZNOSTI

Obveznosti, ki so jih zadružniki sprejeli ob začetku leta, so bile visoko presežene. Janko Gnidovec je opravil 349 delovnih dni, Franc Bizjak 303, Roman Barle 392 itd. Alojz Bukovec, star 64 let, je imel normo 100 dni, opravil pa jih je 245. Martin Zidar, star 72 let, hoče biti pri vsakem delu in se med zadružniki počuti kar mladega, kar kaže že njegovo delo, saj je opravil 219 delovnih dni, čeprav je imel predvidenih samo 100. Njegova hčerka Francka je opravila 309 dni. Oba sta zaslužila 183.000 din. Največji zaslužek — 387.368 din — je dobil Franc Grden s svojo družino. Družina Mežan iz Korenitke je zaslužila 277.160 din in pod. Za pošteno delo obilno plačilo!

Tovariš Lavriha je zboru nato predlagal razrešitev starega odbora in izvolitev novega. Z navdušenjem so zadružniki za predsednika novega odbora ponovno izvolili Darka Gorca. S tem so mu dali najlepše priznanje in zaupanje za njegovo dosedanje delo. V nov upravni odbor in nadzorni odbor so izvolili najboljše zadružnike.

Ob zaključku zbora so zadružniki z veseljem sprejeli v svoje vrste še sedem novih članov, ki so tudi spoznali, da je njihovo mesto v zadrugi. KDZ »Ivan Cankar« se krepi iz dneva v dan. V svoje vrste sprejema nove delovne in predane člane. Škodljivce, ki so zavirali njeno delo med letom, pa so izločili.

Velikoločani so lahko ponosni na svojo kmečko delovno zadrugo, ki predstavlja središče gospodarskega, političnega in kulturnega napredka na vasi. Zato pa se tudi upravičeno pritožujejo nad neobjektivnim gledanjem okrajnega odbora, ki ne razume njihovih teženj po še večjem razvoju. Namesto da bi osnovali novo občino v Veliki Loki, hočejo te delovne ljudi priključiti Št. Lovrencu. KDZ, državno posestvo na Mali Loki, zadružni dom in še marsikaj — vse to so pogoji, da bi se življenje ljudi v Veliki Loki res dvignilo na višjo raven, okraj pa jih sili v kraj, kjer nimajo nobenih pogojev ne za gospodarski, niti za politični ali kulturni razvoj. Ali ne bi morda malo bolj upoštevali tudi mnenje zadružnikov in njihove načrte?

V.

Borba za družbeni plan odkriva nove rezerve

»Zdaj so ga pa v tovarni igrač pošteno zavozili! Tovarno bodo zaprli, morda celo prodali na javni dražbi, najmanj tristo ljudi pa bo ostalo brez dela na cesti!« Take govorice so se te dni širile po Novem mestu. Tovarna igrač je res zašla v finančne težave objektivnega značaja, toda še daleč ne take, da bi morali tovarno prodati in vse delavce odpustiti. Kot pravi direktor Franc Strgovšek, bi morali najprej vsaj 150 delavcev najeti, da bi jih lahko nato tristo odpustili.

V letu 1951 so se zaloge neprodanih igrač začele kopičiti v skladišču, zlasti še v drugi polovici leta. Trg je bil s tem nasičen, na prodajo pa so vplivali tudi razni faktorji, ki so dvignili cene izdelkom. Prodajni oddelek tovarne, ki je sklepal v januarju 1951 pogodbe v Zagrebu, po navodilih Glavne direkcije lesne industrije v Ljubljani ni smel skleniti pogodb za celoletno proizvodnjo, ampak le za polovico. Drugo polovico so morali predvideti za neko republiško rezervo. Ta rezerva in zastoj na trgu sta povzročila, da se je ob koncu leta nabralo v skladišču za pet in pol milijona dinarjev izdelkov, za katere ni bilo kupca.

V januarju se stanje še ni zboljšalo, pač pa so bili podvzeti koraki, da se zadeva v najkrajšem času uredi. Tovarni se je posrečilo v zadnjem času odprodati eno tretjino zalog, odprodali pa bodo tudi večjo količino barv, ki jih pri novi proizvodnji ne bodo več potrebovali. Priznati pa je treba, da ima tovarna zelo majhna obratna sredstva. Navzlic temu pa je v preteklih treh letih prispevala v državni proračun okrog 60 milijonov dinarjev.

Napačno bi bilo trditi, da v tovarni kljub gornjim objektivnim težkočam niso za sedanje stanje nekoliko tudi sami krivi. V trenutku, ko so videli, da igrače ne gredo v promet, bi morali preusmeriti proizvodnjo na druge predmete, za katere je pri nas in v inozemstvu še veliko povpraševanje. Sicer so pričeli vzporedno z igračami proizvajati drobno leseno galanterijo, toda samo v majhnih količinah.

Zastoj v prodaji igrač, predvsem pa novi gospodarski sistem, sta končno prisilila delavski svet, upravni odbor in tehnično vodstvo tovarne, da so se resneje lotili preusmeritve proizvodnje, ki je sedaj že v polnem teku. V zvezi s tem pa so potrebne tudi nekatere organizacijske spremembe. Tako se bo število zaposlenega delavstva v resnici znižalo za dobrih 46 procentov, to je za okrog 60 ljudi. Pri preusmerjeni proizvodnji se bo namreč občutno znižalo število delavstva v barvarnem in montažnem oddelku, ker na primer lesne galanterije (vrtnih stolov, mizic, obešalnikov in podob.) ni potrebno barvati in posebej zlagati, ker gredo skoraj neposredno od stroja v prodajo. Med odpuščenimi so seveda na prvem mestu večni izostankarji in pa taki, ki imajo doma zemljo, ostali pa bodo zaposleni v drugih podjetjih. Čeprav v tovarni zaposlujejo večji del žensko delovno silo, bo ta tudi v bodoče ostala v večini. Med premeščenimi je največ fizično močnih moških, za katere bo lahko dobiti primerno zaposlitev drugod.

Po reorganizaciji proizvodnje bo tovarna v bodoče delala samo v eni izmeni. Izjema bo le strojni oddelek, kjer bo šla proizvodnja verjetno vsaj nekaj časa v dveh izmenah, da se bolj izkoristijo strojne naprave.

Delavski svet je te dni tudi podrobno pretresal vse možnosti znižanja proizvodnih stroškov in prišel do zaključka, da bo tovarna lahko od nove proizvodnje prispevala za družbeni plan 90 odstotkov poleg stroškov amortizacije. Trdijo, da se več ne bo dalo, ker so pregledali prav vse možnosti in odkrili vse notranje rezerve. Položaj tovarne in skladišča je namreč tak, da je 12 odstotkov delovne sile zaposlene samo pri prenosu surovin in izdelkov, kar seveda draži proizvodne stroške. Iz istih razlogov tudi ni mogoče v tovarni izdelovati večjih kosov, ker je verižni transport izdelkov nemogoč brez velikih investicij. Tovarna je na nepriključnem mestu, poleg tega pa še zidana v nadstropja.

Prav gotovo bo novi gospodarski način pritisnil še marsikatero podjetje, posebno pa tam, kjer se vodstvo in delavstvo ni brigalo za drugo kot za lahek zaslužek.

Delovni kolektivi bodo sami izključili iz svojih vrst vse tiste delavce, ki so prihajali v podjetje bolj na oddih kot na resno delo, ali pa samo zato, da so dobili ob mesecu življenjsko in industrijsko nakaznico. Prav tako bo vsak delavec bolj kot doslej pazil na porabo materiala in orodja. Borba za kvaliteto in solidno postrežbo bo eno izmed resnih prizadevanj vsakega kolektiva, ki bo hotel obdržati podjetje. Pri produkciji bo odločalo povpraševanje na trgu, ne pa mnenje neke direkcije. To so sedaj že spoznali v marsikaterem podjetju in tudi v tovarni igrač, kjer že teče proizvodnja po potrebah trga. Igrače bodo v bodoče izdelovali le po naročilu, sicer pa bodo proizvajali predmete, ki jih zahteva kupec. Za vrsto takih predmetov pa ima tovarna že sklenjene pogodbe.

R.

Ob zasedanju OLO v Črnomlju

Iz poročil na zasedanju OLO Črnomelj, ki je bilo v soboto 2. februarja, je bil v dokajšnji meri razviden napredek Bele krajine, ki se je posebno razmahnil v zadnjih letih.

V trgovini se je pokazalo, da je nakupovanje živil po ukinitvi živilskih nakaznic precej nazadovalo. V primerjavi s prejšnjimi meseci je bilo n. pr. po ukinitvi kupljenih v okraju 24.000 kg mlevskih izdelkov, 2100 kg sladkorja, masti 1160 kg itd. manj kakor prej. Splošne kmetijske zadruge so postale bolj podjetje in odkupujejo od kmetov več kot nekdaj. Med najboljšimi zadrugami je KZ na Vinici, ki jo uspešno vodi upravnik Alojz Skoliber. Iz zadrug je OLO pometel tudi nekaj špekulantov, ki so se skrivali predvsem v lesni stroki in goljufali zadruge. Na Sinjem vrhu je na primer lesni manipulant oškodoval zadrugo za 300.000 dinarjev.

Živahna je bila lani komunalna dejavnost. Zgrajenih je bilo 82 hiš. Za obnovo podeželja je prispeval Izvšn fodbor OF Slovenije Beli krajini 5 milijonov 370.600 dinarjev; ta pomoč je bila razdeljena med 170 pogorelcev iz NOV. Za elektrifikacijo je bilo izdanih 11 milijonov dinarjev, zgrajene so bile 3 transformatorske postaje in potegnjenih nad 30 km daljnovodov. Elektrificiranih je bilo 6 vasi, za 6 vasi pa je material že preskrbljen: predvsem pridejo najprej na vrsto Veliki in Mali Nerajec, Učakovci, Vukovci, Dadeji in Podklanec.

Za vzdrževanje cest je bilo lani izdanih 3,500.000 dinarjev. V Žilju so postavili novo osnovno šolo, katerih je zdaj v Beli krajini 33. V Črnomlju so osnovali 8. razred gimnazije in glasbeno šolo, poleg popolne gimnazije pa je v okraju tudi 5 nižjih gimnazij.

O kmetijstvu je poročal poverjenik Jakljevič Franc. Bela krajina ima dozdaj štiri kmečke delovne zadruge in štiri ekonomije, v katerih je že 18 odstotkov zemljišč okraja. Deloma upravlja s to zemljo tudi 25 kmečkih zadrug. Najlepše uspehe je dosegla KDZ v Stražnem vrhu, ki bo obračunala svojim članom vsak delovni dan po 300 dinarjev. Z arondacijo vinogradov bo KDZ Stražni vrh še povečala svojo prizadevnost. V kmečki proizvodnji je imela lepe uspehe KDZ v Metliki, ki je uspešno zalagala črnomeljski in metliški trg. — Glavna problematika belokrajskega kmetijstva je v veliki razdrobljenosti kmetijstva, na malih posestvih pa so proizvodni stroški zelo visoki. Belokranjsko kmetijstvo ima pogoje za razvoj živinoreje, sadjarstva in vinogradništva. Na melioracije čaka precej zemljišč, pravtako pa se ponujajo številni stelniki za peskanje in globoko oranje.

V reorganizaciji oblasti je OLO dosegel lani viden napredek. Administrativni aparat na okraju se je zmanjšal od 130 na 63 uslužbencev. Priprave za snovanje bodočih občin so pokazale, da bo ostalo od dosedanjih 29 krajevnih ljudskih odborov 14 občin, ki bodo sestavljale gospodarsko močne enote z vsemi pogoji za zdrav razvoj. Bodoče občine so predvidene v tehle krajih: Adlešiči, Črnomelj-mesto, Črnomelj-okolica, Dragatuš, Gradac, Metlika, Predgrad, Preloka, Rosalnice, Semič, Sinji vrh, Suhor, Talčji vrh in Vinica.

Živahno razpravljanje na tem zasedanju je pokazalo, da večina ljudskih odbornikov in prebivalstva v okraju pravilno razume naš gospodarski razvoj, v katerega vlaga ljudstvo ves trud. Primer najpožrtvovalnejšega odbornika pa je najstarejši član OLO, tovariš Jure Špehar iz Damlja, ki še ni nikdar izostal na zasedanjih odbora in je tudi tokrat prišel 30 km daleč peš po komaj gazni snežni poti.

Ob zaključku zasedanja so odborniki sprejeli nekaj pomembnih sklepov za nadaljnji razvoj vsestranskega razvoja Bele krajine.

Janez Vitkovič

BESEDA NAŠIH BRALCEV

V Dolenjskem listu uvajamo novo rubriko, katero bodo bralci pisali sami. Pod zgornjim naslovom bomo objavljali kritične prispevke naših naročnikov. Vabimo vas k sodelovanju; po svojih močeh prispevajte k urejevanju perečih vprašanj vašega kraja ali okolice, opozarjajte na morebitne nepravilnosti oz. pomanjkljivosti, ki se pojavljajo na katerem koli področju družbenega življenja itd. Prosimo pa, da pošiljate samo točne podatke in dobronamerno kritiko. Uredništvo.

Kaj povzročajo neumne govorice

V zadnjih dneh januarja in prvega februarja je novomeške gospodinje kakor strela z jasnega neba zadela vest o podražitvi sladkorja, olja in še nekaterih drugih živil. Govorilo se je celo, da bo sladkor blokiran od 2. februarja dalje, podražitev nekaterih živil pa naj bi bila uvod v podražitev vseh ostalih živil. Izmišljena vest je rodila posledice: nekatere lahkomišljene gospodinje so naravnost »jurišale« na sladkor. Da je bila vest izmišljena in škodoželjna laž, se je pokazalo naslednji dan, ko je bilo še vedno dovolj sladkorja in olja v prosti prodaji po neizpremenjenih starih cenah. Ali je šlo v tem primeru za politiko nekaterih trgovskih uslužbencev, ki bi hoteli na tak način doseči večji promet v trgovinah? Ali se ne bi raje trg. uslužbenci pomerili med seboj v vljudnosti in v solidni postrežbi, kar bi jim prav gotovo privabilo stalne odjemalce? — Gospodinje pa so dobile nov nauk: ne nasedajmo izmišljenim vestem, zagrabimo njihove razširjevalce za jezik, pa se ne bomo jezili, da imamo ponekod n. pr. v februarju doma po 10 kg sladkorja ... — *Niko Dragoš, Novo mesto*

Obisk v Novem mestu

Navzlic globokim in še nezaceljenim ranam, ki jih je dolenjska metropola utrpela med vojno, je še vedno tako lepa in privlačna kot je bila. Krki, ki je naša najzanimivejša reka in spada prav gotovo med naše najlepše reke, nihče ne more vzeti njene lepote in privlačnosti. Zato je prav razumljivo, da umetniki, zlasti pa tovariša Jakac in Lamut, tako radi uporabljajo Novo mesto kot predmet svojega umetniškega izživljanja in da se arhitekt Mušič trudi, da bi ohranil Novemu mestu njegove lepote.

Čeprav Novo mesto po pravici zasluži naslov slikovitega mesta, pa mu vendarle precej pomankljivosti kvari ta sloves. Danes omenjam le dva primera, ki pa se dasta prav gotovo odpraviti.

1. Ko sem se po dolgem času spet vozil v Novo mesto, me je v vlaku vprašala žena, ki je potovala z dvema otrokoma in tremi kovčki, ali vozi iz Novega mesta k vsakemu vlaku avtobus. Skoraj nekoliko užaljen sem ji brez obotavljanja povedal, da naj bo brez skrbi, saj je Novo mesto vendar mesto in prav gotovo prihaja k vsakemu vlaku avtobus. Kako sram me je bilo, ko sem se nato na cesti od kolodvora do mesta, prekladajoč težak kovček iz roke v roko, spomnil odgovora tej ženi! — Ali bi res bilo kakršnokoli vozilo vsaj za kovčke iz mesta na kolodvor in nazaj razkošje za Novo mesto?

2. Oni dan sem se sprehajal po ulicah in uličkah nad mlinom, ki ne ropoče, temveč molči kot njegov spodnji sosed in izgublja brez koristi dragoceno vodno energijo. Mimo sodišča sem prišel v tiho Gerdešičevo ulico. Pred koncem ulice pa sem se spomnil zelenomodrega studenčka, po domače gnojnice, ki izvira izpod škarpe in teče od zime do zime čez cesto. Gnojnica je sicer dragoceno gnojilo, spravljeno pa mora biti v betoniranih gnojničnih jamah. Menda bo sneg kmalu skopnel — potem pa si predstavljajte tujca, ki vzhičen nad lepotami Krke in zgodovino mesta prispe na ogledovanju mestnih lepot tudi do tega »izvira« ... Malo naprej, na Ločenski cesti, je hlev z odprtim gnojiščem tik ob cesti s prostim iztokom na cesto.

Ljudje se vsemu privadimo: lepo ni več lepo, grdo ni grdo in nerodno ni nerodno. Je že tako. Obnova Novega mesta je bila v zadnjih mesecih precej živahna — zato upam, da ne bodo pristojni organi pozabili tudi na ti dve nakazani nevšečnosti!

Kritika, ki je zadela v živo

V članku »Takšnega ‚kraljevanja' nočemo«, ki sem ga napisal v Dolenjskem listu dne 18. januarja letos, je precej ostro pisalo o poslovanju uslužbenk v Kmetijski zadrugi Dolnja Nemška vas. Nameščenke zadruge so članek obesile na vidno mesto (morda iz osebne maščevalnosti?) z vabljivim pripisom in opombo, naj ga vsakdo prebere ... Res je, da v članku niso bili podrobno navedeni razlogi moje kritike. Naštel sem samo dejstva, ker prostor v listu žal ne dopušča, da bi se o vsem široko pisalo. Po objavi članka pa se je odkrilo še marsikaj novega, kar potrjuje moje navedbe. Zato mi je žal, da nisem o stvari še več napisal, predvsem pa dokazal brezbrižnega ravnanja in poslovanja v naši kmetijski zadrugi z vrsto primerov. Potrebne dokaze sem medtem poslal odvetniku, pri katerem so se nekatere izmed navedenih uslužbenk pritožile.

Ugotavljam pa sedaj, da so nameščenke v zadrugi postale v zadnjem času do kupcev zelo vljudne, kar velja predvsem še za Mežan Pepco. Uvidel sem tudi, da Japelj Danica samostojno ni zakrivila manjših prestopkov, zato se ji tudi opravičujem, v kolikor jo zadeva objavljeni članek. Ne vem pa, kako se Japljeva strinja z izjavo Mežanove, »da je ona dolžna nabavljati blago«. Večkratni prepiri med omenjenima v lokalu označujejo pač dovolj značilno nepravilno ravnanje Mežanove. Ugotovil sem tudi, da sta se prodajalki medtem že opravičili osebi, kateri sta za 8,5 dcl petroleja računali 90 din. Mežanova je nekemu kupcu že vrnila 100 ind. bonov, od neke druge osebe pa je zahtevala vrnitev 580 bonov, ki so bili zameteni med smetmi. Ostale navedbe v mojem prvem dopisu so točne, kar ponavljam. — Pred kratkim so v zadrugi prodajali moko, ki je dišala po petroleju. Ljudje upravičeno zahtevajo, da se Mežan Pepco razreši službe v zadrugi, Japljeva pa bo morala stanje popraviti. Socialistična trgovina zahteva dobrih ljudi.

Franc Vodnik

Franček Saje: 7

Belogardistični štajerski bataljon

Razumljivo je, da so nekateri iz novomeške okolice odhajali v partizane tudi v ta Štajerski bataljon. Med njimi je bil Valentin Pintar, mizar i zŽalca, ki je kot begunec živel v Novem mestu. Ko so ga partizani ujeli na Suhorju, je izjavil: »K beli gardi sem prišel sredi junija in nisem vedel, da sem pri beli gardi, ker so nam lagali, da so partizani kot štajerska četa.«[31]

Za kogar so bili belogardisti prepričani, da ga bodo pridobili za svoje izdajalsko stvar, so mu podarili življenje, ostale pa so neusmiljeno klali.

V drugi polovici junija sta Franc Rozenbergar in Jože Zupančič iz Gotne vasi pred italijanskim nasiljem zbežala v partizane in se zatekla k Štajerskemu bataljonu, ker sta bila prepričana, da je partizanski. V istem času sta tja odšla tudi Albin Šmajdek in Franc Mihelič iz Regerče vasi. Za vso četvorico je izginila vsaka sled, kot da jih je pogoltnila zemlja. Franc Murn, belogardist iz Štajerskega bataljona, je kasneje na Kočevskem procesu razkril to skrivnost:

»Spominjam se, da so ti štirje prišli neko jutro okrog sedmih v naš logor, ker so mislili, da smo partizani. Kranjc jim je odredil mesto za šotor ... Nekako ob pol osmih sem čul kakih deset strelov pod mano ob potoku Klanfarju in sem spraševal, kaj to pomeni. Ko sem po izmenjavi straže prišel v logor, sem videl, da šotor štirih partizanov več ne stoji in sem zato vprašal Gliho-Mavca, kaj so z njimi napravili. On je zamahnil z roko in zaklel, istočasno pa mi je pokazal na roki novo zapestno uro, ki je prej ni imel. Razumel sem, da so jih ustrelili.«[32]

Murnovo izpoved je spopolnil belogardist Joško Jakoš v svojem dnevniku:

»26. VI.... zvečer... se je začelo grozno kričanje. Takrat so namreč vse pobili. Eden je bil takoj mrtev, eden pa samo ranjen in je grozno kričal. Pa tudi njega so kmalu pobili. Med tem časom so fantje peli, tako da se ni slišalo kričanje in streljanje.«[33]

Pavel Drab iz Stopič, desna roka kaplana Urbanča, pa se je ob partizanskem napadu na Suhor hvalil v Zagarjevi gostilni v Stopičah:

»Ko bi mogli kurbe partizanske obkoliti, to bi jih klali, kot smo jih v Št. Joštu. Pa ti ne veš, ko nisi bil zraven, kako so klicali mater. Tisti kuštrasti ,ki je imel črne lase, je kaj vpil. Mislili so, da so prišli k partizanom, pa so prišli k nam. Poslali smo jih po vodo, eno partijo na eno stran, drugo pa na drugo stran. Šli smo za njimi in jih kar od zadaj poklali. Ko smo jih zabodli, so pričeli vpiti in klicati mater, mi pa smo jih spet in spet zabadali z noži...«[34]

Junija in julija 1942 so se v gozdovih med Novim mestom in Gorjanci dogajale nepojmljive reči. Partizanski kurirji in manjše patrulje so brez sledu zginjale, kot da so se pogrezale v zemljo. Kmetje, ki so doma pomagali partizanom ali pa odkopavali puške in hiteli v gozd, da bi okrepili vrste partizanskih upornikov, so našli zavratno smrt, ki je nihče ni znal pojasniti. Šele mnogo kasneje se je katoliški dnevnik »Slovenec« pohvalil, da so po zaslugi Štajerskega bataljona »partizanski terenci in partizanske patrulje brez sledu izginjale druga za drugo.«[35]

Na tak nepojasnjen način je 2. julija izginil cel vod partizanov iz II. bataljona Dolenjskega odreda, kot da ga je požrlo neznano brezno. Tedaj je namreč vodnik Srečko Povše iz Novega mesta z okrog petnajstimi partizani odšel s Trške gore preko Krke, da bi bil na oni strani reke v zasedi, če bi Italijani skušali prodirati proti Otočcu, kjer so partizani že več tednov oblegali njihovo posadko. Na desnem bregu Krke so partizani srečali patruljo iz Štajerskega bataljona, ki jih je povabila, naj prenoče v njihovem taborišču. Partizani so rade volje sprejeli povabilo, da njim samim ni bilo potrebno stražariti. Ko so v taborišču Štajerskega bataljona legli v šotor, so jim »Štajerci« pobrali orožje, jih zastražili in začeli zasliševati. Preprostim kmečkim fantom, ki so šele nekaj tednov bili v partizanih, je bilo v tem hipu jasno, da so padli v navadno belogardistično past. Zato so previdno odgovarjali na njihova vprašanja, ali bi se borili proti četnikom in belogardistom. Odločno so tudi zavračali njihova vabila, naj bi se jim pridružili.

Belogardisti so partizanske jetnike nekaj časa uporabljali, da so jim pod stražo opravljali težaška dela, ker so še vedno upali, da jih bodo pridobili. Jetniki pa so nestrpno čakali na priložnost, da bi se lahko vrnili med svoje tovariše. Po desetih dneh ujetništva jim je ob prvem odkritem spopadu s partizani uspelo pobegniti Aleksandra Grabnarja-Severja iz Čužne vasi pri Trebelnem pa so belogardisti prej ustrelili. V Štajerskem bataljonu je ostal edino vodnik Povše, ki so mu belogardisti vrnili puško. Kasneje je Povše menda streljal na kapetana Vasiljeviča, zaradi česar so pri Mirni ubili tudi njega.[36]

Koliko belogardističnih žrtev leži po gozdovih med Krko in Gorjanci, ne bo možno nikdar točno ugotoviti, ker so morilci in njihovi pomočniki skrbno pazili, da so za umorjenimi zabrisali vsako sled. Po mrliških knjigah iz šmihelske in stopiške župnije tudi zaman iščeš imena pobitih, čeprav sta kaplana Wolbang in Urbanč z mnogimi stanovskimi kolegi najtesneje povezana z ustanovitvijo in vsem delovanjem Štajerskega bataljona. Kaplan Tonček Šinkar, o katerem belogardistične listine ugotavljajo, da je kot kurat Štajerskega bataljona »zašel predaleč in postal preveč krvoločen«,[37] v italijanski ofenzivi septembra 1942. Dne 30. XI. 1942. Pozdrav Janez; arhiv jav. tož. LRS št. 105254 do 57. pa je bil celo tako vnet zagovornik zločinov, da je še sodnikom v Kočevju 1943. leta izjavil: »Nikomur se ni nič žalega storilo. Nobenega kurirja niso ubili, kolikor jaz vem. V Štajerskem bataljonu je bil v Št. Joštu likvidiran le Sever.«[38] V resnici pa je usoda mnogih znanih in neznanih nesrečnikov, ki so padli v nevidno past Štajerskega bataljona, bila brezobzirno kruta in tragična!

---

[31] Zaslišanje ujetih na Suhorju 27. novembra 1942. 40 Pintar Valentin ,roj. 15. januarja 1920.

[32] Kočevski proces, zaslišanje Murna pred PVS v Kočevju 1. oktobra 1943.

[33] Dokumenti II... Jakošev dnevnik, str. 26.

[34] Sodni spis ... Draba, okrožno sod. v Novem mestu. Ko 85/47-...

[35] »Slovenec«, 24. decembra 1943, Obisk pri ranjenih kočevskih junakih, Eden prvih borcev.

[36] Kočevski proces, izjava partizana Sladeka. Fička 29. septembra 1943 in po lastnem spominu. Poleg Sladeka je od Povšetovega voda sedaj živ tudi Franček Smole iz Čužnje vasi pri Trebelnem.

[37] Poročilo o sodelovanju Štajerskega bataljona

[38] Kočevski proces, stenografski zapisnik razprave, str. 13.

IZ NAŠIH KRAJEV

IZ SEMIČA

Kulturno umetniško društvo Semič je kot prvo igro v letošnji sezoni uprizorilo Lipahov »Glavni dobitek«. Za otvoritveno predstavo so se igralci dobro pripravili, kar so dokazali pri premieri dne 3. februarja. Posebno je pohvaliti Tončka Golobiča in Milico Langus, ki sta kot začetnika svoji vlogi prav dobro obvladala. Enako pohvalo zasluži tudi Jože Vidmar, pa tudi ostali igralci so svoje vloge dobro podajali. Med igralci in nekaj začetnikov, ki so tokrat prvič nastopili na odru. Polna udeležba na prireditvi je dokazala, da si naši ljudje želijo kulturnega razvedrila.

Za pestrejši spored na tej prireditvi so poskrbeli »Fantje na vasi« iz Črnomlja, ki so med dejanji in po predstavi zapeli deset lepih domačih pesmi. Takih predstav in nastopov si v Semiču želimo še in še. Obenem si pa tudi želimo, da bi se v Semiču osnoval podoben moški pevski zbor, saj je tudi pri nas dobrih pevcev, posebno med mladino. Z malo dobre volje bi se dalo sestaviti dober pevski zbor. »Fantom na vasi« iz Črnomlja smo hvaležni za njihov nastop in si želimo, da nas še kdaj obiščejo!

Člani igralske družine so sklenili, da bodo z Lipahovo igro gostovali v sosednih krajih.

*

Vročekrvnežev ne bo zmanjkalo kot kaže nikoli. Nekateri so še vedno mišljenja, da se ni mogoče razveseliti brez pijače, plesa in pretepa. Tako so na zabavi 2. februarja v Semiču neki nepridipravi iz okolice izzvali pretep, v katerem je skupil težko poškodbo Ivan Šuštaršič. Dobil je nevaren vbod z nožem na glavi, zaradi česar je moral iskati pomoč v bolnišnici. Pri pretepu je nastala tudi precejšnja škoda na opremi, katero so ocenili na 9000 din in jo bo treba seveda plačati. Organi Ljudske milice so takoj začeli s preiskavo. Krivci bodo pred sodiščem prejeli zasluženo kazen.

Ali res ni možna nobena zabava brez pretepa? Čas bi bil, da bi že enkrat končali s temi starimi, vse obsodbe vrednimi običaji in medsebojnim obračunavanjem. Skoraj vsak pretep odpre enim vrata v zapor, drugim pa v bolnišnico, mnogim pa celo v prezgodnji grob. Zakaj ne bi bili med seboj pravi tovariši in vse morebitne nesporazume reševali na tovariški način? a —

PEKARIJA IN PRODAJALNA KRUHA V ENEM LOKALU

Tak primer je v Dolenjskih Toplicah. Da to ni niti najmanj primerno, ni treba še posebej poudarjati. Prav tako v neprimernem prostoru je brivnica. V tej ni niti toliko prostora, da bi se gostje lahko vsedli, dokler čakajo na uslugo. Vode v brivnici sploh ni. Težave so tudi s poštnim uradom, katerega morajo izseliti iz gostinskih prostorov. Komisija je določila, da se poštni urad preseli v spodnje prostore župnišča, kjer je bila nekdaj dvorana prosvetnega društva. V ta namen bo treba prostore nekoliko preurediti. Tam, kjer je sedaj poštni urad, to je v hiši tovariša Pelkota, bo v bodoče zadružno gostišče.

Pri zadnjem pregledu stanovanjskih prostrov so odkrili v župnišču tri prazne sobe, ki so bile baje rezervirane za izolirnico, v resnici pa niso služile nikomur. To je toliko bolj zanimivo, ker je pomanjkanje stanovanj in drugih prostorov v Dolenjskih Toplicah tako občutno! Ali ni tega v Toplicah res nihče vedel? — r

DAN KULTURE V GRADACU

Kulturno-prosvetna razgibanost v Gradacu je po zaslugi KUD »Oton Župančič« precejšnja. Poleg predstav skrbi društvo tudi za proslave ob državnih in ostalih praznikih. 3. februarja je priredilo društvo pod vodstvom tov. Pavlinič Francija in predsednika KUD Juleta Kočevarja spominsko proslavo smrti dr. Franceta Prešerna, ki je bila združena z dnevom kulture. Prireditev je obsegala pregled vseh važnejših del naših pesnikov in pisateljev. Predhodnim razlagam o življenju piscev so sledile recitacije odlomkov iz del pesnikov in pisateljev. Da je bil program starejši, so nastopili tudi solisti, duet in zbori, ki so zapeli nekaj uglasbenih del pesnikov. Izmed nastopajočih so se najbolj izkazali Albin Jakša z recitacijo Brodnika, Maks Adamič z odlomkom iz Jurčičevega Desetega brata, Julij Kočevar s Can. karjevo Skodelico kave, šolar Tonček Omerzel z recitacijo Kam bi s soncem, Milena Štampohar z Aškerčevo Anko in štiriletna Tatjana Hrastova z otroško pesmico Cvilimožek. Prešernovo Železno cesto sta zapela mladinca Slava Gregorčič in Ivan Zupec, Jakša Albin Cigana barona, moški zbor Prešernovo Luna sije, ženski zbor se je predstavil z Venčkom narodnih, mešani zbor pa s pesmijo Gor čez izaro.

Bogata izmenjava deklamacij, pevskih točk in recitacij je zelo pritegnila poslušalce. Pokazala je, kako bogati smo z našimi pesniki in pisatelji.

NOVICE IZ DOL. TOPLIC

Najnovejša pridobitev našega kraja je mikrofon s tremi ojačevalci, ki bodo nameščeni po trgu na najprimernejših mestih.

Da bi bil oder v zadružnem domu čimprej opremljen z vsemi potrebnimi rekviziti, je priredilo KUD preteklo nedeljo burko enodejanko »Živomrtva zakonca« ter predpustno veselico, ki sta dobro uspeli.

Izobraževalni tečaj na šoli obiskuje sedaj 51 žena in deklet vsak teden dvakrat. Zadovoljiv je obisk kino predstav, slabša pa udeležba na predavanjih Ljudske univerze.

Zdravilišče, ki so ga v decembru in januarju obnovili, je bilo s 1. februarjem spet odprto. Zdravljenje je zaradi centralne kurjave in toplih prostorov v vseh stavbah zdravilišča omogočeno torej tudi v zimskem času in so prvi gostje že prišli.

Protiletalska zaščita ima tudi v našem trgu redna predavanja za svoje obveznike v sanitetni, kemični, gasilski in veterinarski skupini. Predavanja, ki jih prireja PLZ, imajo tudi splošno izobraževalni značaj, zlasti sanitetna, saj je prva pomoč vedno potrebna. Tega naj bi se bolj zavedali tudi tečajniki, ki imajo dvolj časa za obisk zanimivih predavanj, vendar pa nekateri preradi izostajajo od dela enot PLZ.

GOSPODINJSKI TEČAJI V BELI KRAJINI

Belokranjske zadružnice so s pomočjo organizacije AFŽ organizirale letos več gospodinjskih tečajev. Taki tečaji so tudi v Predgradu Starem trgu ob Kolpi in v Sinjem vrhu.

Udeleženke tečaja v Starem trgu se učijo prikrojevanja in šivanja. Tečaj vodi Palman Kristina, domača učiteljica. Ker je v kraju tudi drevesnica, bodo žene prosile tov. Jurija Šuštarja, da jih bo naučil cepljenja sadnega drevja in vrtnic. Ta teden so začeli v Starem trgu predavati tudi o kmetijstvu, pa tudi o zdravstvu bodo žene marsikaj izvedele. Ob zaključku tečaja bo 22 tečajnic razstavilo izdelane predmete, priredile pa bodo tudi kulturni nastop. Pišejo tudi, da bodo poslale sliko svojega tečaja.

V Predgradu so žene in dekleta zaključile gospodinjski in pletilijski tečaj v nedeljo 16. februarja. Njihove izdelke domače obrti bo razstavila in prodajala domača kmetijska zadruga. Cepljenja sadnega drevja jih bo naučil tovariš Pavel Kralj.

V Sinjem vrhu vodi tak tečaj Anica Papin. Udeleženke se zelo zanimajo za vzgajanje semen, rahlanje zemlje, za cepljenje drevja in pod. Predavatelj iz Črnomlja jim od časa do časa predava o zadružništvu na vasi, medicinska sestra iz Vinive pa jim rada predava o higieni naše vasi in gospodinjstva. L. Č.

NA OBISKU PRI NAJSTAREJŠI BELOKRANJICI

Na nedavnem obisku v Beli krajini sem naletel na najstarejšo Belokranjico. Bilo je na Cerovcu pri Semiču, kjer sem služboval kot učitelj in bil med NOB terenec-aktivist. Tu sem naletel pri starem soborcu, sedaj tajniku KLO Črešnjevec, njegovo prababico

Uršo Plut, ki se je rodila leta 1857 v Brezju pri Rožnem dolu. V mladih letih Urška ni hodila v šolo, ker je tedaj še ni bilo, zavila pa je včasih v nedeljsko šolo v Semič, kjer pa so se, kot pravi sama, vse premalo učili. Poročila se je leta 1877. Njen mož je živel stalno v Ameriki, kjer je tudi sama vzgojila 3 sinove. Od teh sta dva umrla v Ameriki, sin Jože pa še živi v Ameriki, odkoder se spominja svoje matere. Sama se je mučila z delom na domači grudi. Pomagala ji je hčerka Marija, ki pa se je pozneje omožila na Krupo in tam leta 1910. umrla. Vnuk Martin se je po materini smrti vrnil k babici, in mu je kasneje tudi prepustila posestvo, na katerem zdaj zadovoljno živijo. Trdo, preprosto življenje je pomagalo Urši Plut k visoki starosti, h kateri ji čestitajo tudi znanci in bralci našega lista!

NAŠI REPUBLIKI BI SE RADI PRIKLJUČILI

Pred kratkim je dobil okrajni ljudski odbor v Črnomlju prošnjo in podpise 165 prebivalcev vasi Marindol, Miliči in Pavnovičl iz krajevnega ljudskega odbora Prilišče v hrvaški republiki. Vaščani so zaprosili Svet vlado LRS za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti, da bi se radi priključili s svojim ozemljem ljudski republiki Sloveniji. V prošnji pravijo, da so bili že leta 1943 priključeni Rajonskemu ljudskemu odboru Vinici. Leta 1945. je Krajevni norodnoosvobodilni odbor Marindol pripadal okraju Črnomelj do leta 1948, nato pa je bil priključen okraju Karlovac. Te vasi deli od Slovenije Kolpa, vendar pa imajo vse kraje z upravnimi organi oblasti bližje kakor na Hrvaškem. V prošnji pravijo vaščani, da bi se radi povezali s sosednjimi slovenskimi kraji predvsem zato, ker jim je to ugodnejše v organizacijskem, političnem, gospodarskem in kulturnem delu, pravijo pa tkrati, da se jim tudi v sedanji ureditvi ne godi prav nikaka krivica, le bolj se čutijo povezane z našo ljudsko republiko. Želja prebivalcev Marindola, Miličev in Pavnovičev je bila poslana v Ljubljano. K.

VEČ ŽIVLJENJA V NAŠ DELAVSKI SVET

Državno posestvo Črmošnjice je eno največjih posestev na Kočevskem. Kaže pa, da se bo še povečalo. Vaščani iz Rodine, katerim je bila dodeljena agrarna zemlja, so ponudila agrarne vinograde temu posestvu in bi se radi vključili ter vsestransko pomagali našemu gospodarskemu razvoju. Upam, da se bomo zato lahko sporazumeli, saj je namen posestva: čim več pridelati za skupnost!

Delavski svet našega posestva je s pomočjo podjetnega direktorja tov. Zupanca precej izboljšal razmere na posestvu, katere je prej zakrivilo neprestano menjavanje »lastnikov« posestva, to je raznih direkelj in pd. Naloge niso bile lahke, zato se je moral direktor posestva tesno naslanjati na predsednika delavskega sveta in upravnega odbora, tovariša Ivana Lubeja in Albina Spagarja. Dogajalo pa se je žal tudi, da se nekateri člani delavskega sveta na sejah niso oglasili niti z besedico mu. Taki člani delavskemu svetu seveda niso v korist, prej so škodljivi za zdrav razmah socialističnega posestva. Za prihodnje volitve delavskega sveta bomo torej morali izbrati predane, delavne tovariše, ki bodo res sposobni gospodarsko misliti in delati. Le tako bomo lahko z uspehom vodili naše obširno posestvo!

STARI IN MLADI ŠAHISTI MIRNE PEČI SO SE POMERILI

Šah prodira čedalje bolj tudi v naše vasi in trge. Tako je tudi naša šahovska sekcija KUD »Katje Rupene« nastopila 30. januarja ob pol osmih zvečer v prostorih tov. Jožeta Potočarja z geslom: »Stari proti mladim«. V borbo so stopili na strani »starih« Ludvik Novljan, Lado Marušič, Ivan Rolih, Anton Kozoglav, Jože Kumelj in Adalbert Božič. V ekipi mladih pa so bili sami borbeni mladi študentje: Alojz Verce, Franc Verce, Darko Somrak, Riko Pevec, Slavko Jarc, Anton Makše in Vinko Pevec. Tehnično vodstvo je imel Dore Murn.

Čez 30 prijateljev in »kibicev« šaha je borbo opazovalo z velikim zanimanjem, tako da jih je tehnični vodja komaj miril. Po precej dolgi igri je bil dvokrožni turnir zaključen z rezultatom 8:6 v korist mladih, kar je bilo pričakovati zaradi nesistematičnega dela šahovske sekcije. Obe partiji so dobili Ludvik Novljan, Darko Somrak, Riko Pevec, Jože Kumelj; po 1 partijo so dobili Franc Verce, Lado Marušič, A. Kozoglav, S. Jarc, V. Pevec in A. Božič. Ekipa »starih« se pripravlja na revanžni dvoboj, ki bo v kratkem.

*

Tečajnice gospodinjskega tečaja pripravljajo v okviru kulturno-umetniškega društva pod režijo tov. Milene Radej igro Mire Pucove »Svet brez sovraštva«. — Množične organizacije pa pripravljajo vse potrebno za zidavo zdravstvenega doma z dvorano. Oboje je nujno potrebno za razvoj našega okoliša.

SMIHEL PRI ŽUŽEMBERKU S KRITIČNE STRANI

Poročali smo že v našem gospodinjsko-izobraževalnem tečaju, ki lepo napreduje. Navzlic vremenskim neprilikam in oddaljenosti dekleta redno in z zanimanjem obiskujejo tečaj, kar je vsekakor pohvale vredno. Vendar pa se pri dekletih čuti pomanjkanje glavnega, kar je pri kolektivnem delu nujno — tovarištva. V tem se bodo morala dekleta še zelo, zelo poboljšati in zgraditi.

Kaj pa je z »Županovo Micko?« V KLO Šmihel imamo nekatere »stare« igralce, ki se jim je »Županova Micka« zdela prelahka in prekratka igra. Človek bi verjel, če bi to trdili vsaj v Novem mestu ali katerem drugem kulturnem centru, kjer imajo pošteno dvorano, oder, kulise in navsezadnje tudi igralce. Tam pa, kjer morajo igrati v razredu (na katedru) in plezati skozi okno na oder, bi bila tudi »kratka in lahka« »Županova Micka« velik uspeh. Zaradi takih »muh« nekaterih igralcev so morali sredi vaj odnehati še ostali, ki so bili za igro navdušeni. Tako so pustili ljudstvo, ki je željno kulturnega razvedrila, na cedilu. Vsekakor pa smo tudi iz tega dobili novo izkušnjo. V bodoče bomo morali pri izbiri igralcev gledati na njihovo voljo do dela in na stalnost značajev ali pa bomo morali izbrati kakšno težjo dramo — mogoče kakšno Shakespearjevo tragedijo? Bojimo se samo, da ne bi iz tragedije nastala — komedija.

Prvo polletje smo tudi na naši šoli zaključili. Uspehi bi bili lahko boljši, če bi tudi vsi starši imeli pravilno razumevanje za šolo. Nekaterim je pač vseeno ali bo otrok pri izstopu iz šole obvladal vsaj najnujnejše — pisanje in branje, ali ne. Tudi do šolskega obiska in obveznega osemletnega šolanja starši še nimajo pravega razumevanja. Žalostno pa je predvsem to, da nekateri starši v svojih otrocih ne vidijo drugega kot delovno silo. Kaj bo z otroki, ko dorastejo — posebno kjer jih je več, jim ni mar.

Komur je napredek Suhe krajine zlasti še KLO Šmihela pri srcu, se bo nad temi vprašanji gotovo zamislil. J. Č.

Podprimo veliko zdravstveno akcijo

Fluorografiranje prebivalstva novomeškega okraja

Na pobudo Centralnega protituberkuloznega dispanzerja Novo mesto bo Center za fluorografiranje pri republiškem Institutu za tuberkulozo izvršil v mesecu marcu slikanje pljuč vsega prebivalstva starega nad 15 let za okraj Novo mesto. Organizacija te ogromne akcije je poverjena posebni komisiji pri Okrajnem svetu za ljudsko zdravstvo. Naloga te komisije je, da pri krajevnih ljudskih odborih doseže, da bodo vsi prebivalci obveščeni o fluorografiranju, da zbere točne podatke o osebah, katere bodo fluorografirane, da torej krajevni ljudski odbori sestavijo spiske prebivalstva za vsako naselje s točnimi podatki. Samo pri hitrem in brezhibnem ugotavljanju identitete je mogoče izvajati take množične akcije. Krajevnim ljudskim odborom so že poslana navodila, kaj vse morajo storiti.

V nizu akcij za izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva se poleg najsodobnejšega delovanja vseh panog zdravstva v novomeškem okraju ravno protituberkulozna služba uveljavlja in pronica globoko v bistvo svojih nalog — zatiranje tuberkuloze, ki je silno razširjena — z množičnimi akcijami. Že samo redno delo protituberkuloznega dispanzerja (mimogrede bodi povedano, da bo kmalu začel poslovati v Žužemberku drugi dispanzer za okraj Novo mesto) je zajelo dobršen del prebivalstva in skrbi po vseh vidikih svojih nalog za bolnike in ogrožene; izvedena je bila kampanjska akcija BCG-iranja (cepljenja proti tuberkulozi) in se kot stalna akcija nadaljuje. S tem je udarjen temelj preventivni borbi proti tuberkulozi. Sedaj pa pride še fluorografiranje (množično slikanje) vsega prebivalstva novomeškega okraja do najbolj oddaljenega naselja, katero je z avtomobilom dostopno. Tako bomo v kratkem času imeli točen vpogled, koliko je tuberkuloznih sprememb v našem prebivalstvu; pa ne samo to, tudi druge bolezni prsnih organov, predvsem bolezni pljuč in srca bomo zajeli s fluorografiranjem. Po končani akciji fluorografiranja, ki bo trajala nekako en mesec, bo na podlagi izvidov vseh slik tukajšnji protituberkulozni dispanzer izločil vse tuberkulozne in poskrbel za njih vse potrebno, dočim bo po zaznavah ostalih obolenj iz teh slik (fluorogramov) napotil bolnike na odgovarjajoče zdravljenje.

Neprecenljive so vrednosti fluorografiranja, tega najsobodnejšega postopka v protituberkulozni službi, katerega še v mnogih naprednejših državah ne uporabljajo kot sredstvo za raziskovanje tuberkuloze med celokupnim prebivalstvom, ampak samo po določenih skupinah. Zato smo prepričani, da bo prebivalstvo znalo ceniti napore zdravstvene službe za dobrobit ljudstva in se z največjim zanimanjem za popoln uspeh te množične akcije polnoštevilno udeležilo slikanja.

Primarij dr. Ivo Smrečnik

Mestni ljudski odbor Novo mesto je sprejel na svojem plenarnem zasedanju dne 8. februarja 1952 na osnovi čl. 28-2, 59 in 31-VII-2 Splošnega zakona o ljudskih odborih Z 49-410-49, čl. 1-d-2 Zakona o pristojnosti ljudskih odborov za predpisovanje upravnih kazni R 1—3-49 in z uporabo čl. 8—1-b Temeljnega zakona o prekrških Z 46-428-51 sledeči

ODLOK
o prekrških zoper javni red in mir.

1. člen

Da se zagotovi dnevni in nočni počitek delovnemu prebivalstvu Novega mesta, prepreči vznemirjenje bolnikov, omogoči nemoten pouk v šolah in delo v javnih uradih, je prepovedano:

a) Vsako prepevanje, vpitje in igranje glasbenih instrumentov na javnih cestah v nočnem času od 22. do 6. ure.

b) Uporabljati radijske sprejemnike in glasbene instrumente v zasebnih stanovanjih v nočnem času od 22. do 6. ure na tak način, da motijo sosedne prebivalce.

2. člen

Zvonenje v cerkvah in kapelah je dovoljeno le v času, ki ga določi izvršilni odbor Mestnega ljudskega odbora Novo mesto s posebno odločbo za posamezno cerkev in kapelo.

3. člen

Kaznuje se kot prekršek z denarno kaznijo do 2000 din:

a) kdor na javni cesti v času od 22. do 6. ure prepeva, vpije ali igra kakršen koli instrument;

b) kdor uporablja radijski sprejemnik ali glasbeni instrument v nasprotju z določilom 1. člena, točka b) tega odloka;

c) predstojnik cerkve, ki odredi ali dopusti zvonenje v nedovoljenem času.

4. člen

Ta odlok stopi v veljavo z objavo na službeni deski.

Smrt fašizmu — Svobodo narodu!
Predsednik zasedanja:
Gričar Jože, l. r.

Predsednik MLO:
Udovič Jože, l. r.

Drobne novice z Dvora

Hvalevredna je pobuda odbora OF, ki je organiziral izobraževalne tečaje vajencev, ki so v glavnem zaposleni v lesnem obratu okrajnih delavnic. Tečaj pa obiskujejo tudi vajenci privatnih obrtnikov. Požrtvovalno učiteljstvo jih poučuje dvakrat na teden.

*

Kmetijska zadruga je popravila mostno tehtnico, ki je voznikom zelo dobrodošla zlasti sedaj, ko so spet prišli v modo stari »furmani«, ki imajo precej dela, odkar so prevozi z avtomobili tako dragi.

*

Lani so zgradili na Dvoru dve novi enodružinski hišici, letos pa bo privatnik zgradil novo pekarno. Tudi okoličani so popravili precej hiš in gospodarskih poslopij.

*

Tudi s kuharskim tečajem so pričeli v Dvoru, vendar pa niso imeli sreče. Kje tiči vzrok temu, ni znano. Škoda pa je lepe prilike v zimskem času, ko bi se dekleta lahko precej naučila in primerno izobrazila. Tovariši pri OF, pomagajte in poženite v tek, da bo kuharski tečaj spet zaživel!

*

Neke nedelje so se lovci zelene bratovščine odpravili na lov z željo, da bi se po uspelem lovu pri »Dušanu« mastili s svinjsko pečenko. Neki lovec je slučajno ujel kragulja, pa mu je »junak« polomil noge in še živemu populil perje. Brezarčni lovec, kaj če bi tebi živemu polomili noge in potrgali ušesa» —hj

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:

Od 15. do 18. februarja: angleški film »Henrik VIII.«

Od 19. do 21. februarja: ameriški film »Močvirje«.

Od 22. do 25. februarja: ameriški barvni film »Skotska kri«.

KAJ PA MLADINA NA VINICI?

Ali spi? Morda — ker o njej nič ne beremo v našem listu. O — pa ni res! Čeprav je število mladink in mladincev na Vinici majhno, se vseeno veselo gibljejo.

Priljubljeno igro, nogomet, jim je zavrla zima in jih pregnala z igrišča. Toda mladina ni ostala pri tem, da mora zdaj, ko je sneg, čepeti za pečjo. Ker na Vinici zabave primanjkuje, je mladina sklenila, da se reši tudi iz te zagate. Začela je zbirati stare inštrumente, ki so bili prej last sokolskega društva na Vinici. Inštrumenti so bili raznešeni po vsej viniški okolici. Zato je bilo precej truda, da so jih spet zbrali. Ustanovili so »tamburaški zbor«. Igranja se uče z velikim veseljem in navdušenjem. Doslej so se naučili že več lepih plesnih komadov, s katerimi nas kratkočasijo ob prostih urah, največkrat ob nedeljah popoldne. — š

FIZKULTURA • ŠPORT • ŠAH

SREDNJEŠOLSKO SMUČARSKO PRVENSTVO V NOVEM MESTU

V četrtek 8. februarja je bilo na Marofu srednješolsko prvenstvo v smučanju med gimnazijo, učiteljiščem in ekonomsko srednjo šolo.

Dobre snežne razmere so dijakom dale lepo priliko za smučanje, samo škoda, da se tekmovanja niso udeležili vsi dijaki smučarji. To velja posebno za dijakinje. Upajmo, da prihodnje leto ne bo tekmovala samo ena kot letos!

Najprej so nastopili nižješolci v sankanju. Rezultati so bili naslednji:

Pionirke: 1. Koncilja Nada, I. d., 44; 2. Klemenčič Ivana, II. c., 45; 3. Svetličič Franja, I. d., 46.

Pionirji: 1. Steblovnik Vito, II. b, 48; 2. Breščak Peter, II. c, 49; 3. Trampuž Dušan, II. c, 51.

Pionirke in pionirji so tekmovali na isti progi. Zanimivo je, da so bile pionirke hitrejše od pionirjev. Nastopilo jih je trideset, drugo leto pa jih mora nastopiti najmanj 130!

Nato so bile tekme v tekih. Proge so bile speljane proti Trški gori.

Mlajši pionirji: 1. Petrinčič gimnazija, 17.20; 2. Papež, osn. šola, 21.00; 3. Kranjc, gimn. 22.45.

Starejši pionirji: 1. Penca, gimnazija, 18.14; 2. Rogelj, gimnazija, 18.58; 3. Pavlič, gimn., 20.25.

Mladinke: 1. Pintarič, učiteljišče, 24.48.

Mladinci: 1. Mlakar, učiteljišče, 24.43; 2. Mihelčič, gimn., 26.00; 3. Peterlin, gimn., 26 minut 20 sek.

Skupno število točk v tekih (samo mladinci: 1. Gimnazija 14 točk, 2. učiteljišče 13 točk, 3. Ekonom. srednja šola 1 točko.

V smuku in slalomu, kjer je bila udeležba največja, so bili doseženi naslednji rezultati:

Smuk pionirji: 1. Goleš. gimn. 24,6; 2. Kastelic, gimn., 25,6; 3. Vahter, gimn., 27,8.

Slalom pionirji: 1. Goleš gimn., 17,2; 2. Vahter, gimn., 24,2; 3. Kastelic, gimn., 24,3.

Smuk mladinci: 1. Šonc, ESŠ 21,3; 2. Lapajne, gimn., 21,4; 3. Hočevar, gimn., 22,1.

Slalom mladinci: 1. Šonc, ESŠ, 20,1; 2. Lapajne, gimn., 20,2; 3. Rolih, gimn., 21,1.

Točke v alpskih kombinacijah: 1. Gimnazija 22 točk; 2. ESŠ 15 točk; 3. Učiteljišče 5 točk.

Končni plasman v vseh smučarskih panogah: Gimnazija 36 točk; učiteljišče 18 točk; ESŠ 16 točk.

Največ gledalcev je bilo pri tekmovanju v smuku in slalomu. Med njimi smo opazili tudi nekaj profesorjev, ki se zanimajo za dijaško športno udejstvovanje. Prihodnje leto, če nam bo zima zopet naklonjena, pričakujemo še večjo udeležbo srednješolcev. J. G.

ŠAHOVSKO PRVENSTVO NOVEGA MESTA

V preteklem tednu so igralci nadoknadili predvsem nedokončane in preložene igre. 11. februarja je bil na prvem mestu dijak Sila, ki je na turnirju še neporažen. Drugo mesto si delita dr. Goleš in major Mičevič, na tretjem Sitar itd. — V kratkem bomo objavili obširnejše poročilo o turnirju.

LETOŠNJO ZIMO SMUČAJO TUDI V BELI KRAJINI

Zime v Beli krajini so običajno mile; redko zapade toliko snega, da bi se po belokranjskih brežuljkih, ki imajo idealno lego za smučanje, uveljavili prijatelji belega športa. Letošnjo zimo pa je tudi v Beli krajini zapadlo toliko snega, da so smučarji, zlasti mladina in pionirji, poiskali v shrambah in na izbah zaprašene smuči. Črnomeljska podružnica PD je v nedeljo, 3. febr. organizirala tekmovanje smučarjev v Črnomlju, učitelj Stane Selan, navdušeni propagator športa pa je organiziral pretekli teden smučarsko tekmovanje pionirjev v Podzemlju, ki so se mu pridružili tudi mladinci iz Podzemlja in okoliških vasi. Odkar je za lanskoletno novoletno jelko delavski kolektiv rudarjev s Kanižarice obdaroval podzemeljski pionirski odred z dvema paroma smuči, se je zanimanje za zimski šport vzbudilo tudi med dijaki tamočnje nižje gimnazije. Pionirski odred »Ljuba Šercerja« v Podzemlju je izbral za množično tekmovanje v teku krožno progo ob vznožju Kučarja, ki je z vzponi in spusti zelo primerna za tekmovanje. Najboljši uspeh v teku je dosegel mladinec Stanko Jurejevčič s Škrilj, od pionirjev pa je dosegel najboljši čas Franci Novak, učenec 4. razr. osn. šole. V skupinskem plasmanu so zavzeli prvo mesto pionirji I. razr. niž. gimnazije. Pionirji pa bi lahko dosegli še boljše rezultate, če bi bili bolje opremljeni z vsemi potrebnimi smučarskimi pripravami, saj pogrešajo predvsem dobre vezi na smuči in kolobarje na palicah.

Smučarski dan v Podzemlju je dokazal, da imajo naši najmlajši mnogo veselja do zimskega športa in da ima tudi Bela krajina vse pogoje za uspešen razvoj zimskega športa. —e

TEKMOVANJE INVALIDSKIH ORGANIZACIJ NA DOLENJSKEM

Da bi izpopolnil delo invalidskih organizacij, je *okrajni odbor Zveze vojaških vojnih invalidov Trebnje* napovedal okr. odborom ZVVI v Grosuplju, Kočevju, Črnomlju, Novem mestu in Krškem tekmovanje v tehle točkah: kateri okrajni odbor bo hkrati z vsemi svojimi invalidskimi organizacijami boljše pripravil in uresničil letne skupščine, kje bo razvita večja delavnost v kulturno-prosvetnem delu, pomoči kmetijskim delovnim zadrugam, v ostalem prostovoljnem delu, dograjevanju zadružnih domov, organizacijski utrditvi in v čim samostojnešem delu bodočih občinskih invalidskih organizacij.

SMRTNA KOSA MED NAŠIMI ROJAKI V AMERIKI

V Denveru, Colo, je umrl Jože Mežnar, star 45 let, rojen v Stopičah pri Novem mestu.

V Broughtonu, Pa., je umrla Neža Zagorc, stara 71 let, rojena v Gaberju pri Novem mestu.

V Chicagu, III., je umrl Frank Levstik, star 73 let, rojen v Ribnici na Dolenjskem.

POJASNLO

V izogib zamenjave s sličnimi podjetji pojasnjujemo, da je dopisnik S—o v 5. številki našega tednika v članku z naslovom »Stari grehi prihajajo na dan« opisal razmere v peskokopu, ki je last KLO Šmihel pri Žužemberku. Uredništvo.

Oglasi

PRODAM dobro ohranjene lahke sani na lestvice (lojterske). Angela Puc, Dvor 26 pri Žužemberku.

PRODAM ČEBELE, novi Žnidaršičevi panji, vzamem kravo v rejo. — 5000 dinarjev dobi, kdor posodi radio. — Naslov za vse tri oglase v upravi Dolenjskega lista.

KUPIMO knjižno omaro s sprednjo stekleno steno ozir. vratmi. Ponudbe z navedbo naslova in cene poslati na upravo Dolenjskega lista v Novo mesto.

STARO KARTOTEKO, ki bi bila na eni strani prazna, kakršne koli velikosti, kupimo in plačamo ugodno ceno. Ponudbi priložite vzorce kartice. Pod »Nujno« poslati na naslov: Uprava Dolenjskega lista, Novo mesto, p. predal 33.

Sneg je napravil veliko škodo v Suhi krajini

Muhasta zima nam je natresla ogromno snega, ki je tudi Suho krajino pobelil in odel z debelo snežno odejo.

Izredno veliko škodo je povzročil sneg na sadnem drevju; samo tisti, ki je pridno stepal sneg, je obvaroval svoj sadovnjak večje škode. Posebno je sneg poškodoval telefonsko omrežje, najbolj pa je trpela telefonska linija Ljubljana—Beograd. Ogromna količina snega, ki je zapadel na podnožju Sv Petra v kočevskih gozdovih, kjer je speljana telefonska linija, je to na več mestih pretrgala. V borbo z belim elementom sta se spustila požrtvovalna rajonska monterja iz Žužemberka tovariša Brulc in Cvetkovič. Takole mi je pravil tov. Brulc, kateremu se je na obrazu poznalo, da sta s tovarišem v treh dneh naporov veliko pretrpela:

»Na nekaterih mestih sva gazila sneg, visok skoraj poldrug meter. Hud mraz, ostra burja, plezanje po zmrzlih drogovih, napenjanje ledeno mrzle žice — vse to naju je do skrajnosti izčrpalo. S poslednjimi napori sva vzpostavila zvezo, ki nama je bila določena. Tri dni je trajala težka borba!«

Oba tovariša zaslužita vso pohvalo in priznanje, saj sta v nevarnosti za svoje življenje izpolnila dolžnost, ki jima jo narekuje skupnost. *H. S.*

Če lovec obstreli divjega prašiča . . .

Poslušajte, kaj se je dogodilo lovcu Tomšiču z Lopate v Suhi krajini, ki bi mu divji prašič kmalu ukrojil hlače. Tomšič, star, prekanjen lovec, pa je sam pri sebi dejal: »Nak, prmejduš, tu pa ne, da mi boš ti hlače miru! Sem že preveč posla imel s tvojo žlahto in marsikateremu sem že upihnil življenje.« Pociljal je na 150 kilogramov težkega ščetinarja in tudi dobro zadel. Toda mrcina se ni hotela zvrniti, ampak jo je ubrala naravnost proti Tomšiču. Kaj mislite, da ga je čakal? Kaj še! Kar so ga nesle noge jo je ucvrl hop, že je bil na varnem na najbližnjem gabru. Nekajkrat je pobledeli Tomšič globoko požrl strah in se potipal za hlačnice, če so še cele. »Prmajdüš, še so,« je zamrmral. Nameril je pihalnik in vzel mrcino na muho ter jo zadel prav v glavo, pa še ni hotela pasti. Deveti strel mu je šele upihnil življenje!

Lovcu Tomšiču čestitamo, ker je že večim grešnim ščetinarjem upihnil življenje in nosi navzlic temu že dolgo let cele hlače. *S. H.*

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Ljubljanska cesta 25, telefon štev. 127 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu štev. 616.1-90322-1 — Četrtletna naročnina 100 din, polletna 200 din, celoletna 400 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani

V spomin žužemberškim žrtvam

20. februarja 1952 bo minilo sedem let, kar so podivjani domobranci na zverinski način poklali in pomorili v Žužemberku 28 nedolžnih žrtev, med njimi tudi 60-letnega Jurčka Lasnika, ki je pribežal z materjo pred Nemci iz Trbovelj.

Posurovelost, krvoločnost, cinizem in neobrzdano sovraštvo do vsega, kar je narodu svetega, je domače izdajalce pripeljalo do strašnega zločina. Morda ste poznali staro, sivolaso Vercetovo mamo, ki je dala prvim partizanom sina junaka? S tihim spoštovanjem si se čudil, kako je hrabrila omahljivce, šibala mlačneže in sovražila izdajalce. Klavrna kapitulacija »nosilcev dvatisočletne kulture« jo je prisilila, da se je morala umakniti pred divjimi domobranskimi hordami v gozdove. Nastopili so usodni februarski dnevi. Prihuljeni domači izdajalec je s prstom pokazal na Vercetovo mamo. Kot stekla psa sta planila dva domobranca na žrtev in jo na mestu pobolkla. Enaka usoda je doletela njeno spremljevalko. Stepeni in izmaličeni trupli so zločinci zakopali blizu Cviblja kraj njive. Nekaj dni kasneje je ista usoda zadela moža Vercetove mame. Tihi prišepetovalci, ljudje z dvojnim obrazom, so lezli iz zakotnih čumnat; nadeli so si krinko poniglavih izdajalcev in poklicali nad Žužemberk strašno gorje.

Zobčasti vrhovi s snegom pobeljenih bukev nad Zafaro in Gradenško goro so se ob prvem svitanju leno prebujali, cunjaste megle pa so se vlačile po bližnjih zasneženih pobočjih. Črn krokar, znanilec smrti, se je zlovešče spreletaval nad razdejanim Žužemberkom. Iz zakotnih bajt si čul vrišč pijanih domobrancev, ki so se vso noč opajali z vlačugami, se mastili z ukradenimi prašiči in opijanjali z vinom. V zraku je dišalo po nedolžni krvi. V cerkvi je duhovnik z nič kaj prida preteklostjo podelil med mašo sveto obhajilo in blagoslov tistim, katerih se je na vojaških suknjah še držala sveža kri žrtev.

Duhovno podprti s svetim blagoslovom in obhajilom, so domobranci dne 20. februarja zjutraj prijeli deset novih žrtev. Prva med njimi je bila črnolasa osemnajstletna Vera Pirc, za njo tiha Ela Jerič, ki je že enkrat ušla belogardistom iz Novega mesta. Prizanesli niso dvanajstletni Marici Črnogoj iz Gradenca, štiridesetletni učiteljici Mici Šercelj, šestindvajsetletni Cilki Škufca, sestri sedmih partizanov iz Malega Lipja. Poginu je bila zapisana cela Rojčeva družina. Pijana domobranska svojat je pobrala 75 let staro mater Marijo, hčer Tilko in sedemnajstletno vnukinjo Tilko. Izdajalcem z dvojnim obrazom žrtev še ni bilo dovolj. Klavci, ki so zjutraj sprejeli obhajilo in blagoslov, so terjali novih žrtev. Odpeljali so Dragita Jeršeta in petinsedemdesetletnega starčka Stanka Kelšinarja. Vse so zaprli v klet, kjer so žrtve v neznosnih mukah čakale nadaljne usode.

Neopazno se je prikradel mrak nad Žužemberk, zvezdnato nebo pa je zastrla gosta neprodirna megla; v daljavi je odmeval zategli pasji lajež. Po zamrzlem snegu se je v temi pomikalo proti kletnim vratom krdelo pošastnih morilcev, naščuvanih in duhovno podprtih z gospodovim blagoslovom. Kletna vrata so se na stežaj odprla. Z divjo kletvijo so domobranci izvlekli vse žrtve na Šuštarjevo dvorišče, kjer so bili izkopani nekakšni strelski jarki. Začelo se je najokrutnejše mučenje. Domobranci so lomili žrtvam roke in noge, jim ščipali prste, rezali prsa...

Žužemberška farna cerkev z župniščem, kjer so bili v letih NOB bunkerji izdajalcev

Ko je bilo tega dovolj, so dobro izšolani krvniki pobili žrtve s topim orodjem. Ob izkopu so imele vse žrtve zdrobljene lobanje in čeljusti.

Ni se še osušila sveža zemlja, ki je pokrivala žrtve, ko se je izdajalcem, ovenčanim s sijem nedolžnosti, spet zahotelo krvi in zlatih zob svojih žrtev. Preizkušenim morilcem so padli zdaj v roke Franjo Pirc, Albin Pehani, Jože Rus in njegov brat Franc. Strašne smrti je umrla Marija Smrke; v groznih mukah sta končali življenje Marija Avbelj in njena mati. Domobranski klavci niso prizanesli niti 6 let staremu Jurčku Lasniku. Kleče je prosil in rotil zveri v človeški podobi, naj mu pustijo pri življenju dobro mamico — toda izdajalci s kamnom v prsih so imeli predobro vzgojo gospodov v talarjih. Dolgi nož je pokončal nežnega, nedolžnega Jurčka in njegovo dobro mamico. Duhovnik slabe preteklosti ni dvignil z lece božjega glasu proti zločinom svojih »Kristusovih vojakov«. Na tihem je odobraval sadove svojega dolgoletnega dela. Trda, grozot naučena domobranska butica je opravila voljo talarja — šestletni »sovražnik« vere, mali Jurček, je zaradi pravice in blagoslova božjega namestnika v Žužemberku moral — umreti...

Spet je zmrzla prst zasula plitke grobove nedolžnih žrtev. Prihuljeni izdajalec z dvojnim obrazom je bil znova na delu. Za vedno so na Cviblju, v neki dolinici, ugasnile nedolžne oči dobre Anice Zalaščkove, kodrolasa glavica je za vedno omahnila v prerani grob. Enaka usoda je zadela ženo dr. Debeljaka. Hotkotovo družino so hoteli popolnoma iztrebiti. Ubili so mi očeta, mojo predobro mamo, neustrašno Ljubo, devetnajstletno Sonjo in tiho, sedemnajstletno Melito.

Tako je padlo v okrutnem klanju v nekaj dnevih 28 nedolžnih žrtev. Njihova edina krivda je bila — ljubezen do domovine...

Ko ob obletnici poromamo na njihove presveže grobove, ki obtožujejo vse tiste, ki še danes žive z dvojnim obrazom, mislimo na nje, ki so padli za našo svobodo. Tebi veljajo naše misli, predraga Vera, Cilka, Ela, Marica, Anica, Stane, Dragi, in tebi, moj mili dragi nedolžni Jurček, vam, moji domači... Ali ne čuješ, moja predobra skrbna mama, in vi, borci, ki počivate razkropljeni po gozdovih in pokopališčih doline Krke? Nismo vas pozabili, nikoli vas ne bomo! Med nami živite v svetlem spominu, z nami ste pri vsem našem delu in ustvarjanju svobodne domovine, za katero ste bili žrtvovani.

Slavko Hotko

Domobranski klavec na delu

Učiteljstvo novomeškega okoliša je razpravljalo o telesni vzgoji

KAKOVOST NAŠEGA ŠPORTA
mora biti naraven odraz njegove množičnosti

Drugo soboto v februarju so se zbrali v Novem mestu prosvetni delavci — člani Učiteljskega društva iz novomeškega sektorja k drugemu sindikalnemu sestanku. V telovadnici novomeške osnovne šole so najprej prisostvovali učni uri telovadbe z učenci 4. razreda osnovne šole, ki jo je imela prof. Nuša Smerdu, pred. telovadbe na novomeškem učiteljišču. Pokazala je navzočim nekaj oblik telovadbe, ki je primerna za vsako podeželsko šolo. Po posebnem predavanju in pojasnilih o telovadbi na osnovnih šolah se je razvilo med učiteljstvom živahno razpravljanje, v katerem so starejši učitelji pripovedovali o svojih poizkusih in delu na polju telesne vzgoje. Sprejeti so bili nato važni sklepi za razvoj množične telesne vzgoje. Učitelji so sklenili, da bodo v vseh šolah uvedli reden pouk telovadbe. Skupine društva in konference bodo preštudirale pismo CK KPJ in njenih nalogah, nato pa bodo sestavili delovne načrte. Ob zaključku šolskega leta bo v Novem mestu pionirski fizkulturni festival, v počitnicah pa bodo učitelji priredili in sodelovali v praktičnem tečaju za fizkulturo. Hkrati bodo na podeželju sodelovali učitelji za razvoj fizkulture s telovadnimi društvi.

Sledil je zanimiv referat zdravnika-specialista dr. I. Smrečnika o pomenu fluorografiranja, ki bo v novomeškem okraju izvedeno v letošnjem marcu. Ob tej priliki se je dr. Smrečnik tudi zahvalil prosvetnim delavcem za vso dosedanjo pomoč pri zdravstveni prosveti mladine in ljudstva.

Predsednik Sveta za kulturo in prosveto pri OLO Janez Gražič je nato razpravljal o družbenem planu, članstvo pa je sklenilo, da bo o tem študiralo in razlagalo pomen družbenega plana ljudstvu na tečajih in sestankih. — Sledil je pogovor o ustanovitvi Društva prijateljev mladine, o katerem je govoril prosv. inštruktor Lojze Nečimer, učitelji pa so se pomenili tudi o izobraževalnih tečajih, pionirski organizaciji, ljudski prosveti, vprašanju ločitve cerkve od šole, na koncu pa so sekretarji skupin poročali o dosedanjem delu na terenu.

Skupine društva so imele 14-dnevne študijske sestanke, na katerih so prosvetni delavci razpravljali o vprašanjih pedagoškega kongresa in o ostalih zanimivih vprašanjih. Ugotovili so, da so uspešno sodelovali pri raznih prireditvah in proslavah v preteklih 2 mesecih, da sodelujejo pri 16 izobraževalnih tečajih kot voditelji in predavatelji, kot tečajniki na režiserskem tečaju v Ljubljani in na smučarskem tečaju na Gorjancih. Priredili so Prešernove proslave, na svojem področju pa so zrežirali v 2 mesecih z odraslimi in z mladino kar 20 igric. Posebno delavna je bila mirnopeška skupina, ki že tekmuje s 6-mesečnim tekmovalnim načrtom z našimi delovnimi kolektivi.

Ob zaključku so učitelji sklenili, da bodo vsi naročniki Prosvetnega delavca in Sodobne pedagogike, prispevali bodo za pevski zbor učiteljev in profesorjev, dopisovali v Dolenjski list in organizirali poslušanje radia v šoli in med prebivalci. Tu prednjačita doslej šoli v Mirni peči in Stopičah, kjer je radio reden gost in prijatelj pri vzgoji in zabavi, med vestmi v lokalnem časopisu pa sta po zaslugi učiteljstva teh krajev tako Mirna peč kakor Stopiče bogato zastopana.

Navzlic slabi poti in visokemu snegu je bila udeležba na konferenci skoraj polnoštevilna, kar dokazuje resnost in zrelost članstva Učiteljskega društva, ki se ne straši ovir za razmah prosvetnega dela.

M. Tratar

Rešitev pionirske nagradne križanke „JELEN“

Vodoravno: 1. igram, 4. za, 5. sir, 6. oje, 8. ko, 9. iz, 11. ulica, 13. adresa, 18. samota, 20. pol, 21. st, 22. enako, 24. rak, 26. vrata, 27. in, 28. ara, 29. oa, 30. mrk.

Navpično: 2. Azija, 3. marelica, 5. sokol, 8. Kum, 10. zamet, 12. Istra, 13. ata, 14. Daki, 15. ep, 16. Sora, 17. alarm, 19. ona, 19. sve, 23. on, 25. kar.

DRAGI PIONIRJI!

Tokrat smo dobili od vas cel koš rešitev križanke »Jelen«. Ali ni bila prelahka? Za nekatere že, 20 rešitev pa vendarle ni bilo pravilnih. Poglejmo gornjo rešitev in jo primerjajte z jelenom, na katerega ste doma pisali odgovore. Pri žrebanju je tokrat imela srečo pionirka Selak Majda, učenka 5. razreda osnovne šole v Dobravi št. 5 pri Škocjanu. Poslali smo ji v platno vezano knjigo »Pionir«, letnik 1950-51. in ji želimo, da bi užila veliko lepih ure pri branju zanimivih povestic, zgodb in pesmic, ki so bile napisane prav za vas, dragi pionirji!

Zdaj pa poslušajte: v prihodnji številki, ki bo izšla 22. februarja, boste dobili novo nagradno križanko — Kurenta! Kmalu bo pust in tudi po naših krajih bodo zaplesale pustne šeme po snegu. Pripravili smo dve lepi knjižni nagradi — zato nikar ne obupajte, če tokrat niste bili izžrebani. Poizkusite s Kurentom, morda vam on pripomore do lepe knjige? Ko boste poslali rešitev nove križanke, pa tudi pripišite, če radi berete pripovedke in pravljice, basni in druge zgodbice, da jih bomo poiskali in vam jih natisnili. Zdaj pa — dober smuk in hitro sankanje, dokler je še kaj snega!

KULTURNA KRONIKA NOVEGA MESTA

Prešernov teden je za nami. Pokazal je tudi letos veliko požrtvovalnost in prizadevnost nekaterih kulturnih delavcev Novega mesta, ki se je zrcalila v uspelih prireditvah in sporedu tega tedna, na drugi strani pa je spet pokazal skrajno malomarnost mnogih kulturnih delavcev in tudi velikega dela občinstva, ki je tokrat pustilo prireditelje na cedilu — saj je prazna dvorana ob zaključni akademiji naravnost zevala...

Teden je začel simfonični koncert, ki sta ga podala orkester ŠKUD in godba JLA s sporedom koncerta, ki smo ga slišali letos v januarju. Kot dirigent se je tokrat predstavil občinstvu Ive Mitak, ki je pokazal z nastopom veliko rutino in je v celoti vodil vigran kolektiv preko vseh težav, tako da je orkester donel v resnici polno, v tempu pa je celo napredoval od januarskega koncerta. Z novim dirigentom, ki je tudi dirigent mladinske mestne godbe na pihala, je Novo mesto končno prišlo na zeleno vejo in se bo verjetno kmalu lahko kosalo s podobnimi orkestri. Žal je otvoritev Prešernovega tedna in koncert obiskalo komaj blizu 60 ljudi.

V sredo zvečer je predaval tov. profesor Rudolf Kranjec o Parizu in njegovih znamenitostih. Obisk je bil boljši, dasiravno ne zadovoljiv. Številne zanimive slike so požnele večer.

V četrtek popoldne je bil simfonični koncert namenjen srednješolski mladini. Udeležba je bila zadovoljiva, mladina pa s sporedom zadovoljna. Ali ne bi kazalo vendarle uvesti nedeljskih dopoldanskih koncertov in matinej s podobno in drugačno vsebino za ostalo mladino, delavce, mlade obrtnike, vajence trgovin in podobno? Mladina bi prav gotovo prisluhnila klicu kulture — saj jo bi vabila tudi nova mestna mladinska godba na pihala, pevski zbori in podobno. Začeti je treba pa bo manj tožb in jadikovanja, da mladina ni vzgojena.

8. februarja dopoldne je imela proslavo Prešernovega dne v dvorani DLP gimnazijska mladina s pestrim in kakovostnim sporedom. Po govoru šestošolca Tratnika o Prešernu so se vrstile recitacije pesnikovih poezij. Marjetka Kastelic in Eva Nifergal sta se predstavili ob klavirju; prva z narodno Zagorski zvonovi, druga s prvič izvajanim Finkovim Preludijem in Kozinovo skladbo Divertiment. Mladinski pevski zbor je nato pod vodstvom tov. Jelke Kastelic zapel več pesmi. — Podobno proslavo je priredilo učiteljišče. Popoldne je mladina Novega mesta priredila na Marofu prve smučarske in sankaške tekme kot srednješolsko tekmovanje in ga vključila v vrsto svojih prireditev tega tedna.

Zvečer je SKUD »Dušan Jereb« priredilo dostojno proslavo Prešernovega praznika. Prireditev je začel književnik Severin Šali, o Prešernu pesniku, človeku in velikem Slovencu pa je govoril direktor ljubljanskega Narodnega muzeja in prešernoslovec dr. Jože Kastelic. Član SKUD Jule Kobe je nato recitiral Šalijevo Preprosto balado o pevcu iz Vrbe in Prešernovo slovo od mladosti. Nastop pevskega zbora učiteljiščnic (zapele so: Luna sije, Vsi so prihajali, Tam v vrtni gredi in Venite rož'ce moje) nas tokrat ni zadovoljil. Ne moremo se iznebiti vtisa, da zbor preveč vpije in vse premalo poje. Če pomislimo, da je zbor imel v preteklih štirih letih že vrsto uspelih nastopov, smo ob nazadovanju kvalitete, ki se je pokazala na večih prireditvih v zadnjem polletju, resno zaskrbljeni. Solistki tudi nista ogreli — čuli smo ju zapeti že boljše. Vse premalo je bilo doživetega podajanja. Res, več smo pričakovali. — Prvič pa je na novomeškem odru ta večer nastopil pevski zbor sindikalne podružnice novomeške bolnišnice, ki je pod vodstvom tov. Zupančiča zapel Pregljevo Zdravico, Gobčevo Prvomajsko in Aljažev Triglav. Zbor je potrdil z nastopom vso marljivost in požrtvovalnost, ki jo pevci vlagajo v svoje kulturno udejstvovanje in bo z nadaljnjim rednim študijem prav gotovo še precej pridobil in kmalu postal viden pevski zbor iz vrste naših delovnih kolektivov. Pokazal pa je ta nastop, da živi med našimi ljudmi ljubezen do slovenske pesmi — in da so pravzaprav jadikovanja za pomanjkanjem pevcev za osrednji novomeški pevski zbor odveč! Če dodamo, da je zbor priredil za praznik JLA več koncertov med prebivalci pod Gorjanci, potem je s tem pokazano tudi njegovo prizadevanje — ponesti pesem med ljudi, na vas!

Akademijo je zaključil simfonični orkester SKUD in godbe JLA pod taktirko tov. Mitaka; zaigral je Jenkovo Potero in Čajkovskega Fantazijo iz opere Pikova dama.

Slavnost je bila s tem zaključena. Udeležba na njej pa je kulturna sramota za Novo mesto, saj je dvorana naravnost sijala od — praznin. Z dijaki vred je bilo navzočih morda 100 ljudi, med katerimi pa smo videli kaj malo kulturnih in prosvetnih delavcev, ki so se udeležili Prešernovega praznika menda le po svojih delegatih... Ni prvič, da ugotavljamo, da se pomembnih kulturnih manifestacij ne udeležuje tudi ostala novomeška inteligenca. Opazili pa smo vidne kulturne delavce pri filmski predstavi pred Prešernovo proslavo. 8. februarja zvečer je bila tudi vrsta sindikalnih sestankov in tečajev, kar menda tudi ni bilo prav. Poleg tega so na akademiji manjkali predstavniki mesta, JLA, predvsem pa najvidnejši predstavniki naše kulture in ljudske prosvete; žal nismo opazili niti ljudi, ki mladini poklicno govorijo o Prešernu in njegovem zgodovinskem pomenu za Slovence!

Ali bi res bilo treba na kraju zapisati s pokojnim genijem: »Kaj pa je tebe treba bilo?« Vsakoletno spominsko slavje, posvečeno velikemu Mojstru naše vezane besede, ni zgolj zunanja manifestacija in izraz hvaležnosti Prešernu. Je nekaj več — je v resnici slovenski kulturni praznik, uzakonjen v letu 1945 še med narodnoosvobodilno borbo, ki nam vsako leto znova potrjuje, da postaja Prešern iz leta v leto vse bolj duhovna last slovenskega naroda. Omalovaževanje, ki ga je velik del novomeške publike pokazal ob letošnjem Prešernovem prazniku, je zato v resnici sramota za mesto, ki se rado trka na svojo bogato kulturno preteklost.

U.

Dvor spet med prvimi

Delavni člani OF na Dvoru so občni zbor v Krajevni odbor OF imeli v novomeškem okraju med prvimi. Za predsednika so izvolili priljubljenega člana tov. Franca Pečaverja. Naloge, ki si jih je zadal novi odbor za letošnje leto, so velike. Spomladi bo prva skrb, da čimprej popravijo vaške poti. Delo bodo organizirali na podlagi množične udeležbe, ker le tako bo uspeh zadovoljiv. Letošnja glavna naloga pa je elektrifikacija; za to bodo pripravili ves potreben material, skopali jame in postavili drogove. Tudi bakreno žico imajo že obljubljeno. Novi transformator je že dograjen in je treba poskrbeti le še za notranjo opremo. Elektrika ne bo koristila samo razsvetljavi, ampak bo služila tudi za pogon nove tovarne lesnih izdelkov.

—o.

KOTIČEK ZA GOSPODINJE

Dobri flancati: Deni na desko 15 dkg moke, nekaj zrn zdrobljene soli in 3 dkg surovega masla. Surovo maslo zreži med pojovico moke, zdrobi ga z nožem, primešaj dva rumenjaka, 2 do 4 žlice vina, 2 žlici sladke smetane in to vse skupaj zmešaj z ostalo moko ter dobro pregneti. Testo mora biti voljno. Zvaljaj ne pretanko, nareži na kvadrate, napravi dve ali tri zareze, prepleti in peci v precej vroči masti. Še vroče potresi z zmletim sladkorjem.

Kako pripravimo »joto — mešanico«. Skuhaj nekaj fižola, malo kislega zelja, krompirja in ješprenja. Kuhaj vsako posebej. Kuhano zmešaj skupaj, prideni prežganje iz masti, čebule in moke. Dodaj malo paradižnika, česna, lavorjev list in malo popra. Ka dobro prevre, stresi v skledo, daj na mizo in serviraj s kruhom.

Druga mešanica: krompir in fižol. Zreži krompir na kocke, fižol kuhaj posebej. Ko je kuhano, pridaj prežganje, paradižnikovo mezgo, poper in lovorjev list.

Tretja mešanica: zelje — ješprenj.

Četrta mešanica: krompir — koleraba.

Praženo kislo zelje: zelje skuhaj, nato ga odcedi in deni na prepraženo čebulo, ter daj na mizo s krompirjem.

Mesna štruca: Pol kilograma kuhane govedine, ki nam je ostala od juhe, in toliko ali malo manj svežega svinjskega mesa drobno zmeljemo. Dodamo eno ali dve stepeni jajci, 3 suhe žemlje (ali podobno količino suhega kruha) namočene v mleku, malo popra in soli. Na masti prav lahno zarumenimo malo čebule in petršilja ter dodamo mesu. Vse to dobro zmešamo in napravimo štruco, ki jo povaljamo v moki in spečemo v pečici.

Ko je štruca pečena, jo vzamemo iz pečice; na vročo mast vržemo čebulo in petršilj ter dve žlici moke. Ko postane lahno rumena, jo zalijemo z juho, dodamo malo popra in paradižnikove mezge. Omako pretlačimo in serviramo v posebni posodi, zraven pa damo mesno štruco.

Sporočilo dopisnikom

Vse dopisnike Dolenjskega lista obveščamo, da sprejemamo nujne vesti in krajša poročila do ponedeljka opoldne. Daljše članke in podobno dostavljajte po možnosti do vsake sobote, da bo gradivo lahko objavljeno v številki, ki izide naslednji petek.

UREDNIŠTVO

Prosvetno delo v novomeškem okraju

Večina društev je že imela občne zbore, na katerih so polagala račune pred članstvom in celotnim prebivalstvom, v katerem delujejo.

Najprej nekaj splošnih ugotovitev, nato pa še o posameznih društvih. V novomeškem okraju je v letošnjem letu 40 ljudsko-prosvetnih društev ali delovnih skupin. Od tega so 3 sindikalna kulturno-umetniška društva, 13 ljudsko-prosvetnih društev na vasi, 7 mladinskih kulturno-umetniških društev, 2 sindikalni delovni skupini, 12 mladinskih delovnih skupin in 3 pionirska kulturno-umetniška društva. To je prav gotovo velik napredek od predvojne dobe, ko je bilo na ozemlju sedanjega okraja samo 17 prosvetnih in sokolskih društev.

Vsa društva in delovne skupine so imele 193 sekcij, 2184 aktivnih in 386 pasivnih članov, kar je skupno 2470 ljudi. Ta številka pomeni 10 % odraslih ljudi med vsemi prebivalci okraja, ki se bavijo s prosvetnim in kulturnim delom. To je visoka številka za naš tolikokrat omenjen zaostali predel Slovenije. Le nekaj me pri vsem tem moti. Od vsega članstva je le 15,6 % pasivnih članov ali kakor bi rekli podpornih članov v društvih, kar vsekakor ni zadovoljiva številka. Aktivni člani se vse premalo zanimajo za te člane in polagajo premalo važnosti na svoje prijatelje, ki vedno spremljajo delo vsakega, posebno pa še kulturno-umetniškega društva. Ti člani, ki sicer ne delujejo pri nobeni akciji, so pa, rekel bi, nekaka vest, pogon in kritika društvenih delujočih članov, so naravnost temelj vsakega društva. Zato bi bilo treba v prihodnjem letu to članstvo pomnožiti; z njimi bi društvo dobilo prepotrebno zaledje, nekak hrbet, na katerega bi se naslonilo pri svoji tako važni vzgoji podeželskega ljudstva.

Skoraj mi ne bo nihče verjel, da je vseh 40 društev in delovnih skupin imelo 144 celovečernih prireditev na domačem odru in 76 gostovanj po ostalih odrih v okraju in izven njega, poleg tega pa še 326 proslav ob najrazličnejših prilikah, kar znese skupno 546 prireditev. Se pravi, da je imelo povprečno vsako društvo ali delovna skupina po 13 prireditev na leto ali več kakor vsak mesec po eno. Če vzamemo povprečno, da je v vsakem društvu po 54 ljudi, ki so pripravljeni vsak mesec delati za dvig kulture in prosvete v novomeškem okraju, se pravi, da bi ti ljudje lahko naredili marsikaj, kar drugi ne zmorejo. To delo je v prevzgajanju našega podeželskega ljudstva iz zaostalosti, v vzgoji posameznikov v dobre in zavestne člane naše socialistične stvarnosti. Da so vsaj delno izvršili svoje poslanstvo, kaže številka 81.800 ljudi, ki so obiskali te prireditve. Podrobno razpravljati o vsebini dela ljudsko-prosvetnih društev ni naloga tega članka, ampak bi bilo potrebno o tem posebej razpravljati.

V okraju imamo 34 knjižnic, ki so skupno 5237 obiskovalcem v vsem letu izposodile 14.903 knjige. Kaj se to pravi? Vsaka knjižnica je izposodila povprečno 438 knjig na leto ali povprečno vsakemu bralcu oziroma izposojevalcu po 3 knjige na leto. Ta zadnja številka je sicer nizka, toda razumeti moramo to, da so knjige brali ne samo izposojevalci, ampak vsa družina, se pravi 5, 6 ali celo še več ljudi. Ta ugotovitev bi dala popolnoma drugačno sliko, posebno še, če vemo, da kmečki človek bere samo ob nedeljah in praznikih ter v zimskem času. Vsekakor bi bilo potrebno, da se delo knjižnic obravnava v posebnem članku.

Posebna postavka v izobraževanju našega ljudstva je izobraževalni sektor. Takih imamo v našem okraju 33. Vsi ti sektorji so imeli skupno 496 predavanj, povprečno na en sektor v enem letu 15 predavanj. Če upoštevamo, da je bilo na vseh teh predavanjih 42.656 ljudi, je ta sektor izpolnil dobršen del izobraževalne naloge med ljudstvom. Poleg teh predavanj pa je povečini mladina obiskovala 12 izobraževalnih tečajev. Vseh obiskovalcev izobraževalnih tečajev je bilo 371. Ta sektor izobraževanja je pravzaprav najslabši. Vzrok temu je bila slaba organizacija, na drugi strani pa nezanimanje prebivalstva za izključno splošne izobraževalne tečaje. V letošnjem letu se je stvar popolnoma preokrenila, kar nam kaže naslednja številka: izobraževalnih, gospodarsko-gospodinjskih in gospodarsko-kmečkih tečajev je 21, katere obiskuje 734 obiskovalcev.

Vsekakor bi morali k temu poročilu dodati še delo posameznih društev, kar pa bi seveda presegalo okvir tega članka. Vendar pa je nujno potrebno, da opišem delo društev, ki so se posebno odlikovala v svojem delu. K tem uspehom je posebno pripomoglo tekmovanje v počastitev desetletnice naše armade. Ob tej priliki so bila izdana najboljšim sekcijam društev lepo izdelana priznanja in zastavice.

Zastavico je prejelo **SKUD »Brata Pirkovič« iz Št. Jerneja,** ker je z lastnim delom preuredilo dvorano, oder in ostale prostore nekdanjega že skoraj razpadajočega Prosvetnega doma v vsem potrebam odgovarjajoč Dom ljudske prosvete. V lanski sezoni so naštudirali veselo kmečko igro »Nezaželjeni zet«, pri kateri je sodelovalo preko 60 ljudi, od 64-letne mamice do 14-letne deklice. S tem so dokazali, da se dajo na vasi uprizoriti tudi igre z ogromnim ansamblom, če se dela v slogi in prijateljstvu. Organizirali so najboljši gospodinjski tečaj in predavanja na ljudski univerzi. Imeli so največ prireditev in največ gostovanj. Poleg tega se je posrečilo edini knjižnici v okraju urediti tudi čitalnico, ki je vedno lepo obiskana. Za delo v knjižnici in čitalnici so dobili še posebno priznanje za najboljšo knjižnico v okraju.

Priznanje najboljše ljudske univerze v okraju je dobila **Ljudska univerza v Novem mestu** za odlično organizirana stalna predavanja. Za to delo je bila nagrajena tudi od Glavnega odbora Ljudske prosvete z 10.000 din.

Priznanje za najboljši pevski zbor je dobilo **KUD v Škocjanu,** ker so imeli največ pevskih prireditev in celo dve mali opereti. Posrečilo se jim je, da je sedaj v Škocjanu najmočnejši pevski zbor, ker so znali združiti mladinsko pevsko navdušenost in pevsko znanje starejših.

Priznanje za najboljši oder je dobilo novo ustanovljeno **SKUD »Železničar« v Bršlinu,** ki je v prvem letu obstoja uprizorilo že dve igri s štirimi ponovitvami, ustanovilo pa je tudi pionirski oder.

Priznanje za najboljši orkester je bilo podeljeno **SKUD »Dušan Jereb«,** ker nastopa na vseh prireditvah in proslavah in ker se mu je posrečilo osnovati simfonični orkester s 36 člani.

Priznanje za najboljšo folklorno skupino je prejelo novo ustanovljeno **MKUD »Vida Valentič«** učencev v gospodarstvu, ki je najvestneje vadilo prekmurske ljudske plese in ker ima 22 parov plesalcev.

Priznanje za najboljše organizirani izobraževalni tečaj v letošnji ljudsko-prosvetni sezoni je dobilo **KUD »Janez Trdina« iz Šmihela pri Novem mestu.**

Priznanje za delo z lutkami je dobilo novoustanovljeno **lutkovno gledališče v Novem mestu,** ker je vse potrebno za začetek sezone naredilo samo brez strokovnih delavcev in to z lastnimi sredstvi ob pomoči sindikata prosvetnih delavcev.

To je delo kulturno-umetniških društev in delovnih skupin v novomeškem okraju. Vsi želimo, da bi se delo v letošnji sezoni še povečalo in poglobilo.

Jože Zamljen